

**T.C.
KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**ÖĞRETMENLERİN İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNE İLİŞKİN
BİLGİ DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİNE YÖNELİK BİR
ALAN ARAŞTIRMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Çisem TÜRKOĞLU

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ ANABİLİM DALI

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ PROGRAMI

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Bilal BALKAN

HAZİRAN 2020

**T.C.
KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**ÖĞRETMENLERİN İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNE İLİŞKİN
BİLGİ DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİNE YÖNELİK BİR
ALAN ARAŞTIRMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Çisem TÜRKOĞLU
1178207112**

**İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ ANABİLİM DALI
İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ PROGRAMI**

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Bilal BALKAN

HAZİRAN 2020

ÖNSÖZ

Tez çalışmam boyunca yardımlarını ve sabrını benden esirgemeyen tez danışmanım Doç. Dr. Bilal BALKAN'a, bu süreçte yardımcı olan Doç. Dr. Erol TÜRKEŞ'e, anket çalışmalarında yardım eden Alptekin BAŞTÜRK'e, ilgisiyle beni yalnız bırakmayan aileme ve öğretim süreci boyunca keyifli zamanlar geçirdiğim arkadaşlarıma teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Haziran 2020

Çisem TÜRKOĞLU

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vii
KISALTMALAR.....	ix
ÇİZELGE LİSTESİ.....	xi
ŞEKİL LİSTESİ.....	xiii
ÖZET.....	xv
SUMMARY.....	xvii
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER.....	3
2.1 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihsel Süreci.....	3
2.1.1 Dünyada iş sağlığı ve güvenliğinin tarihsel süreci	3
2.1.2 Türkiye’de iş sağlığı ve güvenliğinin tarihsel süreci	5
2.2 İş Sağlığı ve İş Güvenliğinin Temel Kavramları	7
2.2.1 İş sağlığı ve iş güvenliği.....	7
2.2.2 Tehlike.....	8
2.2.3 Risk	9
2.2.4 Risk değerlendirmesi.....	9
2.2.5 Acil durum.....	9
2.3 İş Kazası.....	10
2.3.1 İş kazalarının temel nedenleri.....	12
2.4 Meslek Hastalıkları.....	14
2.4.1 Meslek hastalıklarının oluşum nedenleri.....	15
2.4.1.1 Fiziksel nedenler	16
2.4.1.2 Kimyasal nedenler	17
2.4.1.3 Biyolojik nedenler	18
2.4.1.4 Ergonomik nedenler	18
2.4.1.5 Psikolojik nedenler.....	18
2.4.2 Öğretmenlerde görülen meslek hastalıkları.....	19
2.5 Kişisel Koruyucu Donanımlar	20
3. OKULLARDA İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ.....	23
3.1 Okullarda Güvenlik Kavramı.....	23
3.2 Okullarda İş Sağlığı ve Güvenliğine Yönelik Çalışmalar	23
3.3 Okul Laboratuvarlarında İş Sağlığı ve Güvenliği	28
3.4 Okullarda İlk Yardım	29
3.5 Okullarda Sağlık ve Güvenlik İşaretleri	30
3.6 Okullarda Meydana Gelen Kaza Örnekleri.....	31
4. GEREÇ VE YÖNTEM.....	35
4.1 Araştırmanın Amacı	35
4.2 Öğretmenlere Uygulanan Anket.....	35
4.3 Örneklem	35

4.4 Verilerin Analizi	36
5. BULGULAR	37
5.1 Demografik Bulgular	37
5.2 İş Sağlığı ve Güvenliğine Yönelik Bulgular	39
5.3 Güvenilirlik Analizi	49
5.4 T Testi	50
5.5 Anova Testi (Yaş)	51
5.6 Anova Testi (Mesleki Deneyim).....	52
6. TARTIŞMA	55
7. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	61
KAYNAKLAR.....	65
EKLER	69
ÖZGEÇMİŞ.....	73

KISALTMALAR

ASGK	: Alan Sağlık ve Güvenlik Kurulu
ILO	: Uluslararası alışma rgt
İSG	: İş Sağlığı ve Güvenliği
İSGB	: İşyeri Sağlık ve Güvenlik Birimi
KKD	: Kişisel Koruyucu Donanımlar
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
OSGK	: Okul Sağlık Güvenlik Kurulu
WHO	: Dünya Sağlık rgt

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 2.1 : Kişisel koruyucu donanımların sınıflandırılması.....	20
Çizelge 5.1 : Öğretmenlerin cinsiyete göre dağılımları.....	37
Çizelge 5.2 : Öğretmenlerin yaş aralıkları.....	37
Çizelge 5.3 : Öğretmenlerin toplam görev yıllarına göre dağılımları.....	38
Çizelge 5.4 : Öğretmenlerin şuan çalıştıkları okullardaki görev süreleri.....	38
Çizelge 5.5 : Öğretmenlerin günlük çalışma süreleri.....	38
Çizelge 5.6 : İSG 'nin önemi hakkında bilgi durumu.....	39
Çizelge 5.7 : İSG konusunda uyulması gereken kuralların bilgi durumu.....	39
Çizelge 5.8 : Kaza riskleri ve tehlikelerin bilgi durumu.....	40
Çizelge 5.9 : İSG eğitimleri alınma durumu.....	40
Çizelge 5.10 : İSG tatbikatlarına katılma durumu.....	41
Çizelge 5.11 : Acil çıkışların bilinme durumu.....	41
Çizelge 5.12 : Sağlık ve güvenlik işaretleri bilgisi durumu.....	41
Çizelge 5.13 : İSG bilincinin okul kazalarında etki durumu.....	42
Çizelge 5.14 : İSG bilgi paylaşımı.....	42
Çizelge 5.15 : Okul kazalarının meydana geldiği yerler.....	42
Çizelge 5.16 : Risk değerlendirmesi durumu.....	43
Çizelge 5.17 : Kanunsal haklar bilgi durumu.....	43
Çizelge 5.18 : Kişisel koruyucu donanımlar bilgi durumu.....	43
Çizelge 5.19 : İlk yardım bilgisi durumu.....	44
Çizelge 5.20 : Meslek hastalıklarının bilinme durumu.....	44
Çizelge 5.21 : Kan grubu listelerinin bulunma durumu.....	44
Çizelge 5.22 : Fiziksel meslek hastalıklarının görülme durumu.....	45
Çizelge 5.23 : Fiziksel meslek hastalıkları çeşitlerinin görülme durumu.....	45
Çizelge 5.24 : Psikolojik meslek hastalıklarının görülme durumu.....	46
Çizelge 5.25 : Psikolojik meslek hastalıkları çeşitlerinin görülme durumu.....	47
Çizelge 5.26 : Yaralanmalarda davranış durumu.....	47
Çizelge 5.27 : Yangın tüplerini kullanma durumu.....	48
Çizelge 5.28 : Acil durumlarda davranış durumu.....	48
Çizelge 5.29 : İSG dersinin zorunlu ders olma durumu.....	48
Çizelge 5.30 : Cronbach's alpha katsayısı.....	49
Çizelge 5.31 : Tüm soruların cronbach's alpha değeri ve ortalaması.....	49
Çizelge 5.32 : T testi sonuçları.....	50
Çizelge 5.33 : Yaş için varyans homojenlik testi.....	51
Çizelge 5.34 : Yaş için anova testi.....	51
Çizelge 5.35 : Mesleki deneyim için varyans homojenlik testi.....	52
Çizelge 5.36 : Mesleki deneyim için anova testi.....	52

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.1 : 2010-2017 yılları arasında Türkiye’de iş kazası verileri.	12
Şekil 2.2 : İş kazalarının nedenleri	13
Şekil 2.3 : 2013-2017 yılları arasında SGK verileri ile işyerlerinde görülen meslek hastalığı sayıları.	14
Şekil 2.4 : Kişisel koruyucu donanımlar	21
Şekil 3.1 : Okullarda sağlık ve güvenlik işaretleri	31

ÖĞRETMENLERİN İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNE İLİŞKİN BİLGİ DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİNE YÖNELİK BİR ALAN ARAŞTIRMASI

ÖZET

30.06.2012 tarihinden bu yana yürürlükte olan 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ile işyerlerinde güvenlik ve sağlık bakımından düzenlemeler yapılmıştır. Bu kanun sadece işyerlerine yönelik değil, okullara yönelik kararlar da içermektedir. Okul müdürleri işveren görevinde, öğretmenler ve diğer personel ise çalışan görevinde bulunmaktadır. Okullarda görev yapan herkes iş sağlığı ve güvenliği hususunda kanunda yer alan maddeleri uygulamak zorundadır.

Okullarda bazı zamanlarda sağlıklı ve güvenli olmayan durumlardan kaynaklanan birtakım kazalar ve kayıplar meydana gelmektedir. Bu kayıpların önüne geçmek için risk yaratabilecek unsurları iyi bilmek gereklidir. İş sağlığı ve güvenliğinin okullardaki önemi ve farkındalığı yöneticiler ile öğretmenler tarafından çok bilinmemektedir. Okullarda sağlık ve güvenliğe yönelik çalışmalar yeni bir oluşum içerisinde. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından belirlenmiş olan İş Sağlığı ve Güvenliği kılavuzunda yer alan kurallara göre, okullarda iş sağlığı ve güvenliği çalışmaları uygulanmaktadır. Güvensiz durumlardan kaynaklanan eksikliklerin tespit edilmesi ve kazaların önüne geçilmesi adına yöneticiler ile öğretmenlere büyük görev düşmektedir.

Tehlikelerin tespit edilerek olası risklerin ve bundan doğabilecek kazaların önlenmesi son derece önemlidir. Okul kurulu, gerek okul içinde gerek okul dışında çalışanları, personelleri ve öğrencileri her türlü tehlikeden koruyarak güvenliklerini sağlamakla yükümlüdür.

Bu çalışmanın amacı, Kırklareli il merkezinde görev yapan öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliğine yönelik bilgi düzeylerini belirlemektir. Bu çalışmada Kırklareli il merkezinde yer alan 11 temel eğitim kurumunda görev yapan öğretmenler baz alınmıştır. Öğretmenlere 27 sorudan oluşan bir anket uygulanmıştır. Bu anket içinde öğretmenlerin demografik özellikleri belirlenmiştir. 150 öğretmen üzerinde yapılan anket çalışmasından elde edilen veriler uygun istatistiksel yöntemler kullanılarak tablolar haline getirilmiş ve yüzdeler hesaplar kullanılarak grafikler oluşturularak incelenmiştir. Anket sonuçlarına göre, öğretmenlerin bazı konularda iş sağlığı ve güvenliğine yönelik bilgi düzeylerinde eksiklikler tespit edilmiş olup, bu konuda önerilerde bulunulmuştur. Yapılan bu çalışmanın okul yönetimi ve öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliği konusunda bilinçlenmesine katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

A RESEARCH ON THE DATA LEVELS OF TEACHERS RELATED TO OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY

SUMMARY

All the regulations in terms of safety and security at work are done with the law issued number 6331 Occupational Health and Safety, which is in force since 30.06.2012. The law not only includes the decisions at work but also the schools. The school director is as the employer, on the other hand the teachers and other personnel are as the employees. All the staff and the personnel are to apply the points stated in law on Occupational Health and Safety.

Some kind of accidents and losts may happen in schools due to non healthy and security situations. It is crucial to know these risk factors as to prevent them happen. The teachers and the school board may not be familiar with the importance and the awareness of occupational health and safety. New regulations and works are in progress on health and security at schools. According to the guidebook prepared by Ministry of Education on OHS, the issues related to it are being applied in schools. The board and the teachers have a huge of responsibility in order to identify the absence of non security situations that are possible to occur.

It is very important to detect the possible dangers and prevention of the possible accident outcomes. The school board is heavily responsible for the protection of its workers, personnel and students both in and out of school.

The aim of this study is to determine the knowledge levels of teachers working in Kırklareli district regarding occupational health and safety. It is came out on teachers that have been working in 11 basic educational institution in Kırklareli a 27 questioned survey is applied to the teachers. The demographic features of the teachers are specified. The results are table tured in accordance with the proper statistics methods on 150 teachers and they are examined on graphics with percently. According to the survey results teachers are examined to have some lack of information on occupational health and safety and they are given useful advises. It is thought to may be positive, useful impact on school board and teachers on occupational health and safety.

1. GİRİŞ

Bireylerin toplumda yer alabilmek ve yaşamlarını sürdürebilmek için gereken bilgi, beceri ve davranışları kazanmasında rol oynayan tüm sosyal süreçleri eğitim olarak tanımlayabiliriz. Bireylerin eğitim ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için okullar oluşturulmuştur. Okullar eğitim görülen kalabalık kurumlar olması sebebiyle birtakım sağlık ve güvenlik sorunlarını beraberinde getirmektedir.

Aileden sonra, çocuğun en çok vakit geçirdiği yer şüphesiz okuldur. Okullarda huzurun sağlanmasının temel etkeni güvenliğin sağlanmasına bağlıdır. Bu güvenlikte meydana gelen bozulmalar, eğitim faaliyetlerini olumsuz etkilemektedir. Okullar, başta öğrenciler olmak üzere öğretmenler ve çalışan tüm personel için rahat ve güvenli yerler olmalıdır. Güvenli bir okul ortamını oluşturmak kadar bu güvenli ortamı koruyabilmek ve devamlılığını sağlamak çok önemlidir. Güvenli ve sağlıklı bir okul alanı oluşturmada öğretmenlerin ve yöneticilerin bir uyum içerisinde çalışma yürütmeleri gerekmektedir [1].

Okullarda oluşan tehlikeleri belirlemek, tehlikelerden meydana gelebilecek riskleri analiz etmek, bu tehlikelere karşı önlemler almak, gerektiğinde oluşabilecek tehlikelere karşı acil durum planları hazırlamak, iş sağlığı ve güvenliğine yönelik eğitimlerde yer almak, sağlıklı ve emniyetli bir okul ortamının yaratılabilmesi için öğretmenlerin ve yöneticilerin bilgi düzeylerinin artırılması gerekmektedir.

Bu çalışmada amaç, okullarda sağlıklı ve güvenli bir alan oluşturabilmeye zemin hazırlamak, okul idarecilerinin ve öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliği konusunda bilgi düzeylerini tespit etmek, iş sağlığı ve güvenliği konusunda eksik görülen alanlarda öğretmenlerin bilinçlenmesine katkı sağlamaktır. Yapılan çalışma, yedi bölümde incelenmiş olup, birinci bölümde çalışmanın amacından bahsedilmiştir. İkinci bölümde iş sağlığı ve güvenliğinin tarihsel süreci, iş sağlığı ve güvenliğine yönelik temel kavramlar, meslek hastalıkları verilmiştir. Çalışmanın üçüncü bölümünde okullarda güvenlik kavramı ve güvenlik kültürü, okullarda yaşanan kazalar, okullarda iş sağlığı ve güvenliği incelenmiştir. Dördüncü bölümde Kırklareli il merkezinde temel eğitim düzeyinde yer alan ilkokullar ve ortaokullarda görev

yapan öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliği konusunda bilgi düzeylerini ölçmek amacıyla 27 sorudan oluşan bir anket çalışması uygulanmıştır. Beşinci bölümde anket çalışmasına ait test sonuçları verilmiştir. Çalışmanın son bölümlerinde ise öğretmenlere uygulanan anket verileri değerlendirilmiş olup, elde edilen sonuçlara göre öneriler sunulmuştur.

2. GENEL BİLGİLER

2.1 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihsel Süreci

İş sağlığı ve güvenliği, geçmişten bugüne kadar birçok aşamalardan geçerek günümüze ulaşmıştır. İnsanın var olmasından bu yana, çalışma gereksiniminin ortaya çıkması bu tarihsel sürece zemin hazırlamıştır. Üretimde ve çalışma koşullarında meydana gelen değişimler, iş sağlığı ve güvenliğinin önem kazanmasında rol oynamıştır. Çalışma yaşamındaki en büyük değişim, insanların yerleşik hayata geçmesiyle başlamıştır. Yoğun iş gücü, yorucu çalışma koşulları çalışanlarda sağlık problemlerini de beraberinde getirmiştir. İş sağlığı ve güvenliğine yönelik ortaya çıkan gelişmelerin ilk olarak, toplumların yerleşik hayata geçmesiyle meydana geldiği bilinmektedir [2].

Dünyada ve Türkiye’de sanayileşmenin artmasına bağlı olarak, çalışanlarda sağlık ve güvenlik sorunları da artmaya başlamıştır. Bu yüzden tarih boyunca iş sağlığı ve güvenliğinde farklı gelişmeler yaşanmıştır.

2.1.1 Dünyada iş sağlığı ve güvenliğinin tarihsel süreci

İş sağlığı ve güvenliğine yönelik tespitlere, tarihte ilk defa M. Ö. 2600 yıllarında rastlanmaktadır. Hekimlik mesleğinin yanı sıra birçok meslekte de çalışan İmhotep, bu tespitleri ortaya koyan tarihteki ilk kişidir. Mısır’daki piramitlerin yapımında çalışanların, yaşadıkları kazalar üzerine hayatını kaybetmesi üzerine İmhotep bu konudaki görüşlerini ortaya koymuştur. Aynı zamanda piramitlerin yapımında çalışanlarda meydana gelen bel rahatsızlıkları konusuna değinmiştir. Babil Devleti zamanında tarihin ilk yasaları olarak bilinen Hamurabi Kanunları’nda göze çarpan maddeler ile inşaat alanında iş sağlığı ve güvenliğine yönelik kararlar yer almış olup, işin yol açtığı olumsuz sonuçlardan işverenin sorumlu tutulması gerektiği vurgulanmıştır [2].

Sanayi Devrimi’nden önce Antik Yunanlı Herodot ilk defa, çalışanlarda verimin sağlanması için enerjisi yüksek besinler ile beslenmelerinin önemine dikkat

çekmiştir. Çalışanların sağlığının yapılan iş ile ilgili olduğunun araştırılmasına yönelik ilk çalışmaların onun tarafından başlatıldığı öne sürülmektedir. M.Ö. 370 yılında modern tıbbın babası olarak bilinen Hipokrat ilk defa kurşun maddesinin insan sağlığı üzerindeki zararlı etkilerinden bahsetmiş, madenlerde çalışanlarda yaptığı tespitler sonucu halsizlik, felç, görme bozuklukları saptamış ve sağlık üzerindeki bu olumsuz etkilerin kurşun ile ilişkisi olduğunu açıkça öne sürmüştür [3].

Nicander ise Hipokrat'ın bu görüşlerini kapsamlı inceleyerek, kurşun anemisi kavramına değinmiştir. Nicander yaptığı kapsamlı çalışmalar ile, kurşunun zararlı etkilerinden korunma yöntemleri geliştirmiştir. Plini, işyerindeki zararlı tozlardan korunma amacıyla çalışanların maske yerine kullanmak için başlarına torba geçirmelerini önermiştir. Demircilerde meydana gelen göz rahatsızlıklarının iş nedeniyle oluştuğunu açıklayan Juvenal, aynı zamanda ayakta çalışanlarda varis hastalığının olabileceği tespitinde bulunmuştur. 1493 ile 1541 yılları arasında yaşayan Paracelsus madenlerde hekim olarak görev almış, dünyada ilk iş hekimliği kitabı olan "De Morbis Metallicis" kitabını yazmıştır. Paracelsus bu eserinde madenlerde çalışanlarda görülen akciğer hastalıklarına büyük ölçüde yer vermiştir. 1494 ve 1555 yılları arasında yaşayan Agricola, 1530 yılında "De Re Metallica" kitabını yayınlamış, bu kitapta madenlerde iş sağlığı ve güvenliği konusunda oldukça önemli çözüm önerilerinden bahsetmiştir [4].

1700'lü yıllarda Bernardino Ramazzini çalışanların yaptığı iş ve buna bağlı sağlık sorunları arasındaki ilişkiye dikkat çekmiştir. Ramazzini doktorlara, muayene esnasında ne iş yaptıklarını sormasını önermiştir. Böylece yapılan iş ve sağlık arasındaki ilişkiye dikkat çekmiştir [5].

Dünyada iş sağlığının kurucusu olarak kabul edilen İtalyan hekim Ramazzini, iş güvenliği ve iş sağlığı ile ilgili önemli çalışmalarda bulunmuştur. 1713'te yayınladığı "De Morbis Artificum Diatriba" adlı kitabında çalışanlarda oluşabilecek sağlık sorunlarından yola çıkarak meslek hastalıklarını ele almış, işyeri ortamından ve ergonomik sebeplerden meydana gelebilecek hastalıklara değinmiştir. İş sağlığı ve güvenliği konusunda bu olumsuz koşulların önlenmesi için, koruyucu güvenlik önlemlerinden bahsederek, tarihte önemli bir yer almıştır [6].

1802 yılında Avrupa’da işveren Sir Robert Peel tarafından öneriye sunulan “Çırakların Sağlığı ve Morali” isimli yasa iş sağlığı ve güvenliği konusunda düzenlenen ilk yasadır. İngiltere’de iş sağlığı ve güvenliğine yönelik çıkarılan bu yasaya göre günlük çalışma süresi 12 saat olarak belirlenmiştir. Ayrıca bu yasa işyerlerinin havalandırılması gerektiğini vurgulamıştır [7].

18. ve 19. Yüzyıllarda yapılan iş ile sağlık üzerinde bir ilişki olduğu düşünülmüş, yapılan işin sağlığı olumsuz etkileyebileceği fikri öne sürülmüştür. Persival Pott, ”Bel Kemiği Eğriliklerinde Sık Görülen Alt Taraf Organlarındaki Felçler Üstüne” adlı bir kitap yayınlamıştır. Pott, bu kitapta baca temizleyicilerinin kansere neden olduğunu ve bunun bir meslek hastalığı sınıfına dahil edilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bu nedenle 1788 tarihinde “Baca Temizleyicileri Kanunu” yürürlüğe girmiştir [4].

1833 yılında Michel Sadler öncülüğünde “Fabrikalar Yasası” çıkarılmıştır. Bu yasa, çocukların çalışma hayatına yönelik maddeler içermektedir. Bu yasaya göre; 9 yaşından küçük çocuklar çalıştırılmaz, 18 yaşından küçüklerin gece çalıştırılması yasaktır ve 18 yaşın altında olanlar günlük 12 saat çalışma süresini aşamaz [8].

1842 yılında getirilen düzenleme ile kadınlar ile 10 yaşın altındaki çocukların maden ocaklarında çalıştırılmaması ibaresi yer almaktadır. 1847 tarihinde “On Saat Yasası” çıkarılmıştır. Bu yasa ile çalışma saatlerine sınır gelmiştir. 1919 yılında kurulan Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ve 1948 yılında faaliyet gösteren Dünya Sağlık Örgütü (WHO) iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili çalışarak önemli düzeyde gelişmelere olanak sağlamışlardır [7].

2.1.2 Türkiye’de iş sağlığı ve güvenliğinin tarihsel süreci

Osmanlı Devleti’nde Sanayi Devrimi’nden önce atölye çalışmaları gözümüze çarpmaktadır. Lonca adı verilen teşkilatın kuralları çalışanlar ile işverenler arasındaki ilişkiyi sağlamıştır. Bu teşkilat sosyal alanda birçok insana katkı sağlamıştır. Ayrıca hukuksal anlamda iş hayatının diğer belirleyici unsuru olan Mecelle adlı yasa ile bazı düzenlemeler yapılmıştır. Mecelle kanunsal geçerliliği olmayan bir yasa olduğu için iş hayatına yönelik kesin adımlar atılamamış ve daha sonra gerekli yasal düzenlemelere geçilmiştir [9].

Çalışma koşullarına yönelik önemli adımların Tanzimat ve Meşrutiyet Dönemi’nde atıldığı bilinmektedir. Bu döneme ait ilk büyük gelişme 1865’te ortaya konulan

Dilaver Paşa Nizamnamesi'dir. Ereğli'de yer alan kömür işletmelerinde çalışan işçilerin çalışma hayatına yönelik uygulanmıştır fakat padişah tarafından kabul görmemiştir. Dilaver Paşa Nizamnamesi ülkemizde işçi sağlığı ve güvenliği konusunda atılan ilk yasal adımdır [10].

Tanzimat Dönemi'nde işçilerin çalışma koşullarını düzenleyen diğer önemli uygulama 1869 yılında yasalarda yer alan Maaddin Nizamnamesi'dir. Bu nizamname Dilaver Paşa Nizamnamesi'ne göre daha geniş kapsamlı bir yasa niteliğindedir. Maaddin Nizamnamesi'nde iş kazalarını önleyebilecek yöntemler, çalışanların iş kazası geçirmeleri halinde kanunsal hakları, madenlerde sağlık koşulları, iş kazası sonucu cezai yaptırımlar gibi konulara yer verilmiştir [11].

Maaddin Nizamnamesi'nin çıkarılmasıyla birlikte madenlerde çalışanların sağlık ve güvenlik koşullarında iyileştirmeler yapılmıştır. Madenlerde zorunlu çalışma hükmü Maaddin Nizamnamesi ile birlikte son bulmuştur. Dilaver Paşa Nizamnamesi'nde yer alan eksikler bu nizamname ile tamamlanmıştır. Bu nizamnameye göre, iş kazalarını önlemeye yönelik mühendislerin önlem alması ve bu hususta gereksinim duyulan araç ve gereci idareden temin etmesi uygun görülmüştür. İş kazalarının idareye haber verilmesi, madenlerde doktor ve eczacı bulundurma zorunluluğu, iş kazalarında işverenin hatalı olması halinde para cezası ödemesi, çalışanların iş kazası geçirmesi halinde işverenin tazminat ödemesi gibi düzenlemeler getirilmiştir [7].

1921'de çıkarılan "Ereğli Havza-i Fahmiyesi Maden Amalesinin Hukukuna Müteallik Kanun" isimli kanun işçilere büyük yarar sağlamıştır. Bu kanuna göre işçiler günde en fazla 8 saat çalışmaktadır. İşçilere büyük bir koruma hakkı getiren bu kanun iş sağlığı ve güvenliğine yönelik en önemli gelişmelerden biridir [10].

Cumhuriyet Dönemi ile birlikte ise ülkemizde sanayileşme süreci hızlanmış olup, çalışanların sağlık ve güvenlik haklarını korumak amacıyla birçok yasa, yönetmelik, tüzük çıkarılmıştır. Ülkemizde bu dönemde iş sağlığı ve güvenliğine yönelik kanunsal gelişmeler oldukça fazladır.

1924 yılında yürürlükte yer alan 394 sayılı "Hafta Tatili Yasası" çalışanlara tatil hakkı sağlamıştır. Bu dönemdeki ilk resmi düzenlenen yasadır. Çalışanlara sağlanan tatil hakkı ile iş sağlığı ve güvenliği konusunda mühim bir girişimde bulunulmuştur. 1926 yılında çıkarılan 818 sayılı Borçlar Kanunu ile çalışanların herhangi bir iş

kazası geçirmesi veya meslek hastalığına yakalanması durumunda, hukuksal haklarından bahsedilmiştir [12].

1930 tarihinde çıkarılan 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu, çalışanların sağlık ve güvenlik haklarının korunmasını sağlamıştır. Bu yasada kadın ve çocuk haklarına öncelik verilmiştir. 12 yaşının altındaki çocukların çalıştırılması yasaklanmıştır. 12 ve 16 yaş arasındaki çocukların günde en fazla 8 saat çalışması ve gece işlerinde çalışmasının yasaklanması uygun görülmüştür. 50 ve üzerinde çalışana sahip işyerlerinde doktor bulunması gerektiği, büyük işyerlerinde revir ya da hastane olma zorunluluğu, hamile kadınların doğum izni süreleri gibi maddeler de bulunmaktadır. Bu yasaya göre madenlerde çalışanların günde en fazla 8 saat çalışabileceği hükmü yer almaktadır [13].

1936 yılında ülkemizde ilk iş kanunu kabul edilen 3008 sayılı İş Kanunu yürürlükte yer almıştır. Bu kanunla beraber, iş güvenliği ilk defa düzgün bir sisteme kavuşarak, işçilerin korunması amaçlanmıştır. Türkiye’de iş sağlığı ve güvenliği konusunda kayda değer gelişmelerin yer aldığı bu yasa 1967’ye kadar geçerliliğini sürdürmüştür. 1964 yılında çıkarılan 506 sayılı Sosyal Sigortalar Yasası ile çalışanların kaza ve tehlikelere karşı temel haklarının varlığından söz edilmiştir. Bu yasa ile beraber, iş kazası geçiren ya da meslek hastalığına yakalanan çalışanların hakları korunmaya başlamıştır. 2003 yılında iş sağlığı ve güvenliğine yönelik düzenlemelerle 4857 sayılı İş Yasası uygulamaya konulmuştur. 20 Haziran 2012 tarihinde 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu kabul edilmiştir. İş sağlığı ve güvenliği adına önemli bir adım olan bu kanun, çalışma yaşamına büyük yenilikler kazandırmıştır. İşyerlerinde sağlık ve güvenlik adına yapılacak çalışmalarda işverene yeni yetki ve görevler verilmiştir [14].

2.2 İş Sağlığı ve İş Güvenliğinin Temel Kavramları

2.2.1 İş sağlığı ve iş güvenliği

İş güvenliği; işyerinde olumsuz sebeplerden dolayı meydana gelen, tehlike ve risk yaratabilecek durumların azaltılması veya yok edilmesi için bir plan içinde yürütülen çalışmaların tümüdür. İş güvenliğinde amaç, çalışanların sağlıklı, huzurlu ve güvenli bir çalışma ortamı içinde yer almasının sağlanmasıdır. Bunun sağlanması önleyici ve koruyucu önlemlerle mümkün olmaktadır [15].

İş sağlığı, sağlık kavramının iş ile ilişkisini ifade etmektedir. WHO iş sağlığını tüm çalışanların fiziksel, ruhsal ve sosyal bakımdan iyi olma halinin sağlanması ve bu halin korunması için gerçekleştirilen faaliyetler bütünü olarak tanımlamaktadır. Çalışma koşullarının çalışarlarda yarattığı sağlık problemlerinin önlenmesi, çalışanların sağlığını olumsuz etkileyebilecek tehlikelerden korunması, çalışanların fiziksel ve psikolojik olarak işe uygunluk durumunun incelenerek işe uyumunun sağlanması iş sağlığının temel amaçları arasındadır [16].

Çalışanların işyerinde karşılaşabilecekleri tehlike ve kazalardan korunmaları, bedensel ve ruhsal bakımdan tam olmaları halinin sağlanması esastır. İş sağlığı ve güvenliğinde öncelikli hedef çalışanların güvenliğinin sağlanmasıdır. Çalışanları iş kazalarından ve meslek hastalıklarından korumak, çalışanların verimini arttırmak, işyerinde üretimin devamlılığını sağlamak, tehlikeli ve sağlıksız çalışma alanlarını tedbirli hale getirmek iş sağlığı ve güvenliğinin ilkelerindedir.

2.2.2 Tehlike

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'na göre tehlike, işyerinde bulunan veya çevreden gelebilecek, çalışanı veya işyerini zarara veya hasara uğratma potansiyelidir [17].

İşyerlerinde tehlike unsuruna önem verilmediği takdirde iş kazaları meydana gelmektedir. Tehlikeli durum ve tehlikeli davranış, bu unsuru oluşturan alt nedenlerdir. Tehlikeli durum, çalışanın davranışlarına bağlı değildir. İşyerinde makina, araç, uygun donanımlara bağlı eksikliklerin yol açtığı nedenlerden oluşmaktadır. İyi olmayan çalışma ortamı, çevre şartları, iş makinalarının güvensiz ve hatalı olması, güvensiz çalışma şartları, uygun olmayan kişisel koruyucular tehlikeli durumlara örnek olarak verilebilir. Tehlikeli davranış ise, çalışanın kendi hatalarından kaynaklanan davranışların yol açtığı nedenlerden oluşmaktadır. Tehlikeli davranışların kökeninde, çalışanın bilgisiz, eğitimsiz, tecrübesiz olması yer almaktadır.

Kazaların kökeninde çoğunlukla insan hatasının sebep olduğu tehlikeli davranışlar yatmaktadır. Çalışanların dikkatsiz davranışları, kurallara uymaması, yapılan iyileştirme çalışmalarını göz ardı etmeleri gibi durumlar tehlikeli davranışları kapsamaktadır. Çalışanların verilecek eğitimlerle bilgilendirilmesi ve işyerinde uygulanacak disiplin ile tehlikeli davranışları azaltmak mümkündür [10].

2.2.3 Risk

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'na göre risk; tehlikeden kaynaklanacak kayıp, yaralanma ya da başka zararlı sonuç meydana gelme ihtimalidir [17].

Risk ve tehlike birbiriyle iç içe olan kavramlardır. Bir tehlikenin gerçekleşerek olma ihtimali risktir. Başka bir deyişle tehlikeler sonucunda meydana gelen tüm durumlar risk olarak değerlendirilmektedir. Riskte, tehlikeden kaynaklanan belirsizlik ve bu belirsizliğin oluşturacağı zarar verme olasılığı bulunmaktadır. Yüksekte çalışan bir işçi düşme tehlikesi ile karşı karşıya iken, bu tehlikeden doğabilecek yaralanma, sakatlanma veya ölüm bir risktir. İşyerlerinde, risklerin yarattığı zararlı ve istenmeyen sonuçları en aza indirmek için risk değerlendirmesi yapılması gerekmektedir.

2.2.4 Risk değerlendirmesi

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'na göre risk değerlendirmesi; işyerinde var olan ya da dışarıdan gelebilecek tehlikelerin belirlenmesi, bu tehlikelerin riske dönüşmesine yol açan faktörler ile tehlikelerden kaynaklanan risklerin analiz edilerek derecelendirilmesi ve kontrol tedbirlerinin kararlaştırılması amacıyla yapılması gerekli çalışmaları ifade etmektedir [17].

Risk değerlendirmesi yapılmasının esas amacı, çalışana emniyetli bir çalışma ortamı sunarak sağlığının ve güvenliğinin korunmasıdır. Risk değerlendirmesi, işyerindeki tehlikelerin ortadan kaldırılmasını sağlayarak çalışanları risklere karşı korumaktadır. Risk bulunan yerleri tespit edip gereken çalışmaların yapılmasını sağlamaktadır. Risk değerlendirme sürecinde, var olan risklerin her zaman bir kazaya neden olabileceği de unutulmamalıdır [18].

2.2.5 Acil durum

Acil durum, işyerinin tamamında veya bir kısmında meydana gelebilecek yangın, patlama, tehlikeli kimyasal maddelerden kaynaklanan yayılım, doğal afet gibi acil müdahale, mücadele, ilkyardım veya tahliye gerektiren olayları ifade etmektedir [19]

İşyerlerinde meydana gelen acil durum, çalışanların hayatını tehdit eden, çalışmaları bozan, çevrede zarara neden olan öngörülemeyen durumlardır. Yangınlar, patlamalar, zehirli gaz sızıntıları, kimyasal sızıntılar, elektrik çarpmaları, düşme ve yaralanmalar işyerlerinde meydana gelebilecek acil durumlara örnektir. Acil

durumlar meydana gelmeden önce bu durumlara karşı hazırlıklı olmak çok önemlidir. Kriz anlarında doğru ve dikkatli davranmak için önceden planlama yapmak gereklidir. Bu yüzden acil durumları önleyebilmek adına acil durum planlarının hazırlanması esastır. Bu planlar, olası bir acil durumda can ve mal kaybını en aza indirmektedir [20].

2.3 İş Kazası

Kaza, en geniş kapsamıyla dikkatsizlik, ihmal, tedbirsizlik nedeniyle meydana gelen yaralanmalara, can ve mal kaybına yol açan kötü olaylardır. Her yaşanan kaza, iş kazası değildir. Çalışanın işyerinde veya işyeri sınırları kabul edilen yerlerde aniden meydana gelen, şiddet derecesi önemsiz olan, ölüm, yaralanma veya sakatlık gibi zararlara neden olan her kaza iş kazası niteliği taşımaktadır. Bir kazanın iş kazası niteliği taşıması için yalnızca iş saatleri içerisinde yaşanması gerekmemektedir. Öğle arasında yaşanan kazalar, çalışanın işveren tarafından başka bir yere gönderildiğinde yaşanan kazalar da iş kazası kapsamına girmektedir. Yüksekten düşme, elektrik çarpması, işyerinde yangın, işyeri yemeğinden zehirlenme, işyeri servis aracının kaza yapması iş kazalarına örnek olarak verilebilir. İş kazaları çalışanı bedensel veya ruhsal bakımdan zarara uğratmaktadır. Çalışanın vücut bütünlüğünde meydana gelen zararlar bedensel zararlardır. Yanıklar, kırıklar, gözde oluşan yaralanmalar, işitme kaybı gibi durumlar bedensel zararlara örnek gösterilebilir. Akılda meydana gelen hastalıklar, hafıza kaybı gibi durumlar ise çalışanı psikolojik bakımdan etkileyen ruhsal zararlardır [21].

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 13 üncü maddesine göre iş kazası; "Sigortalının işyerinde bulunduğu sırada, işveren tarafından yürütülmekte olan iş nedeniyle sigortalı kendi adına ve hesabına bağımsız çalışıyorsa yürütmekte olduğu iş nedeniyle, bir işverene bağlı olarak çalışan sigortalının, görevli olarak işyeri dışında başka bir yere gönderilmesi nedeniyle asıl işini yapmaksızın geçen zamanlarda, emziren kadın sigortalının iş mevzuatı gereğince çocuğuna süt vermek için ayrılan zamanlarda, sigortalıların, işverence sağlanan bir taşıtla işin yapıldığı yere gidiş geliş sırasında, meydana gelen ve sigortalıyı hemen veya sonradan bedenen ya da ruhen özre uğratan olay" olarak tanımlanmaktadır [22].

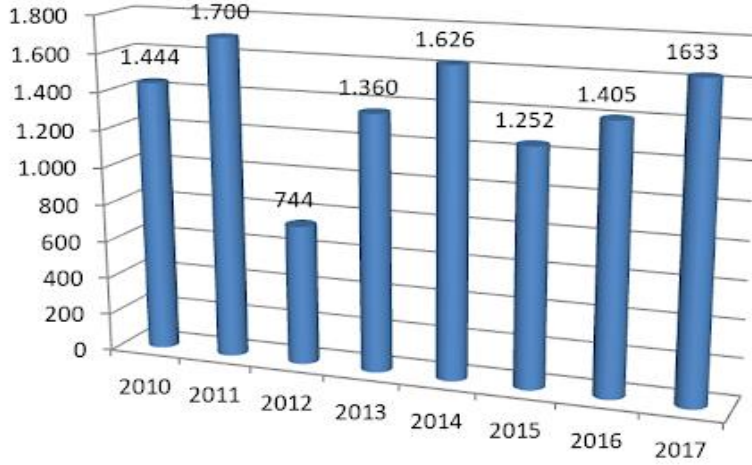
Dünyada sanayinin ve teknolojik gelişmelerin ilerlemesine bağlı olarak, hızla gelişen çalışma hayatında istenmeyen kazalar meydana gelmektedir. İş kazaları meydana gelme sıklığı ve kayıplara yol açması nedeniyle, günümüzde ciddi bir sorundur. Bu kazalar maddi ve manevi birçok sonuç doğurmaktadır. İş kazaları işçi üzerinde bedensel ve ruhsal kayıplara yol açmaktadır. Çalışan kaza sonucu hayatını kaybedebilir, bedensel olarak sakatlanabilir, uzuv kaybı yaşayabilir. Çalışma gücünü kaybedebilir ya da ruhsal olarak kazadan etkilenebilir. Çalışanda kazadan kaynaklı psikolojik olarak moral bozukluğu ve tekrar işe uyum süreci yaşanabilir. İş kazalarının çalışanın ailesine de zararı bulunmaktadır. Kaza geçiren kişi, çalışmadığı müddet boyunca gelir elde edemez ve zamanla bakmakla sorumlu olduğu ailesi de ekonomik anlamda zarara uğrayabilir. İşveren bakımından da olumsuz sonuçlar söz konusudur. İşveren kusurlu olduğu takdirde kaza geçiren işçiye tazminat ödeyerek maddi kayıplara uğrayabilir, sağlık giderleri artabilir, makinalarda oluşan zararlardan dolayı üretim kaybı yaşayabilir, çalışamaz duruma gelen işçi sebebiyle yeni işçi bulma sürecinde iş kaybına uğrayabilir. Ayrıca kaza geçiren işçinin durumu işyerindeki diğer çalışanları etkileyerek prestij kaybına neden olabilir [23].

Türkiye’de yaşanan iş kazalarının sayısı fazla olmakla birlikte, bu sayının yalnızca resmi kurumlara bildirilen rakamlar olduğu bilinmektedir (Şekil 2.1).

Resmi kurumlara bildirilmeyen iş kazalarının varlığı, ülkemizde iş kazalarının korkutucu boyutunu bize göstermekle birlikte ülkemizde iş sağlığı ve güvenliğinin gelişmemesinde etkilidir. Çalışanlara sigorta yapılmaması, işyeri sahiplerinin bilgisiz olması, güvenlik konusundaki denetimlerin azlığı buna neden olmaktadır. İş sağlığı ve güvenliğine yeterince önem vermenin ilk koşulu, öncelikle gerçekleşen kazaları kayıt altına almaktır. Ülkemizde ölümlü iş kazası en çok inşaat sektöründe yaşanırken, bunu maden sektörü takip etmektedir [24].

İş kazaları çalışanlar ve işverenler açısından olumsuz etkiler yaratırken, uzun vadede ülkenin refahı için de önem teşkil etmektedir. Sağlıklı ve güvenli bir çalışma hayatı, toplumsal kalkınmanın ön koşuludur. Çalışma hayatında kazaları önlemeye yönelik tüm çalışmalar iş güvenliğinin temelini oluşturmaktadır. Şüphesiz iş kazalarını azaltmada en etkili yöntem öncelikle iş sağlığı ve güvenliğinin öneminin bilinmesi ve bu önemin artırılması için eğitimler ile vatandaşların bilinç düzeylerinin yükseltilmesidir.

iş kazası sonucu ölüm

Şekil 2.1 : 2010-2017 yılları arasında Türkiye’de iş kazası verileri [25].

2.3.1 İş kazalarının temel nedenleri

İş kazaları çalışanı bedenen ve ruhen olumsuz olarak etkileyeceği gibi işyerini de zarara uğratmaktadır. Kazalar yaşandıktan sonra faaliyete geçmek yerine kazalar meydana gelmeden, can ve mal kaybı yaşanmadan önlemler almak iş sağlığı ve güvenliğinin temel prensiplerindedir. İş kazalarının meydana gelmesinde birçok etken mevcuttur (Şekil 2.2).

İnsanların sebep olduğu iş kazaları bu kazalar arasında en başta olanıdır. Yorgunluk, uykusuzluk, yanlış ve sorumsuz davranışlar, iletişim sorunları psikolojik durumlar insanların neden olduğu iş kazalarının nedenlerinden bazılarıdır. İşyerindeki termal konfor şartları, ergonomik durumlar, çevre koşulları da iş kazalarına yol açan etmenlerdendir. Ayrıca organizasyon yetersizliği, eğitim eksikliği, yetersiz planlar ve kontroller de iş kazalarına sebep olabilir. Yapılan bir araştırmanın sonucuna göre, Türkiye’de iş kazalarının temel nedeni, işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği adına tüm önlemlerin alınmasına rağmen, çalışanların kurallara uymaması ve emniyetsiz davranışlar sergilemesidir [26].

Şekil 2.2 : İş kazalarının nedenleri [27].

İş kazalarının temel nedenleri aşağıdaki gibidir:

İnsan Davranışlarından Kaynaklı Kazalar: Çalışanların davranışlarının sebep olduğu kazalardır. Çalışanın fiziksel ve psikolojik durumundaki problemlerden meydana gelmektedir. Çalışanın yaşı, cinsiyeti, eğitim düzeyi, alışkanlıkları, medeni durumu insan davranışlarından kaynaklanan iş kazalarının sebeplerindedir. Ayrıca fiziksel olarak yetersizlikler, fiziksel uyumsuzluk, uykusuzluk, yorgunluk da bu durumlara örnek verilebilir. Sakarlık, stres, işe konsantrasyon sorunu, sorumsuzluk gibi nedenler ise çalışanın psikolojik durumundan kaynaklanan iş kazalarını oluşturmaktadır [7].

Makine (Teçhizat) Kaynaklı Kazalar: Çalışanlar makinalardan kaynaklanan ağır kazalara hatta ölüme maruz kalabilirler. Bu yüzden çalışanları makinalardan kaynaklanan iş kazalarına ve yaralanmalara karşı korumak çok önemlidir. Makinalarda üretim hatası olması, yeteri derecede kontrol ve bakımlarının yapılmaması, kapasitesinin üzerinde kullanılması, kişisel koruyucu donanımların kullanılmaması ve yeterli olmayan mühendislik hizmetleri iş kazalarına neden olmaktadır [7].

Çevreden Kaynaklı Kazalar: Çevre koşullarından kaynaklanan kazalar insan faktörü dışında meydana gelen kazaları oluşturmaktadır. İnsan ve makina kaynaklı kazalar kadar işyeri ortamı ve çevre unsurları da iş kazalarında önem teşkil etmektedir. Uygun olmayan çalışma şekilleri, işyerinde gürültü olması, aydınlatma

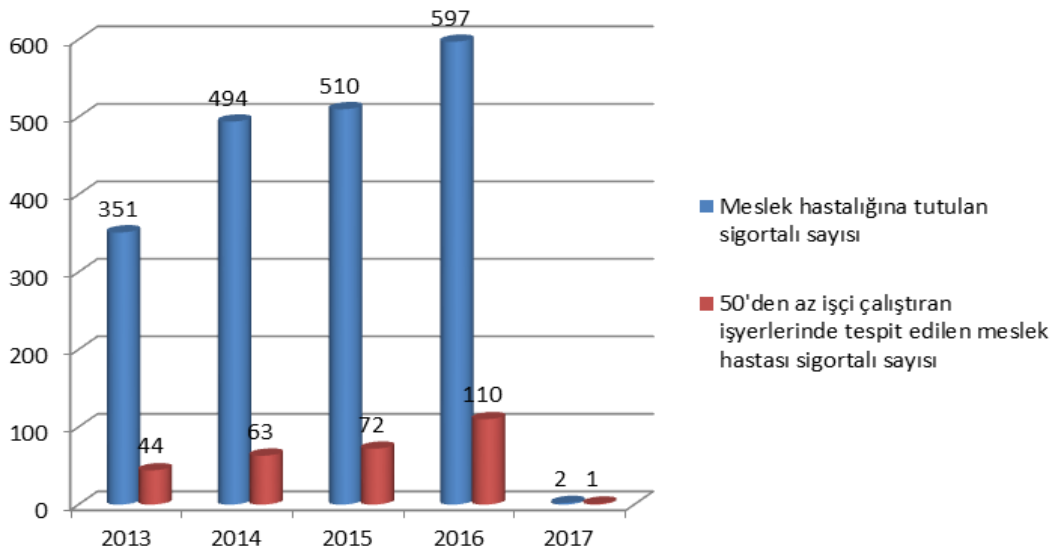
koşulları, işyerinin ısı ve nem miktarı, yetersiz çalışma donanımı kazaların sebepleri arasındadır [7].

Yönetim Kaynaklı Kazalar: Yönetimden kaynaklanan kazalara genellikle işverenler ve yöneticiler sebep olmaktadır. Yetersiz yönetim organizasyonu, uyulmayan kurallar, çalışma sürelerinin uygunsuzluğu, iş sağlığı ve güvenliğine yeterince önem verilmemesi, tedbirlerin alınmamış olması, yeterli iş güvenliği uzmanı bulunmaması, tamamlanmayan talimatlar, sağlık ve güvenlik kontrollerinin yetersizliği, iyi şekilde organize edilmemiş her türlü çalışma planı iş kazalarına neden olmaktadır [7].

2.4 Meslek Hastalıkları

Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'na göre meslek hastalığı, sigortalının çalıştığı veya yaptığı işin niteliğinden dolayı tekrarlanan bir sebeple veya işin yürütüm şartları yüzünden uğradığı geçici veya sürekli hastalık, bedensel veya ruhsal engellilik halleridir [22].

Toplumların devamlılığını sağlayabilmeleri için sağlıklı bireylere sahip olması esastır. Sağlıklı olmak, bireylerin mutlu bir yaşam sürmesi için sahip olması gereken temel önceliklerdir. Şekil 2.3'te ülkemizde 2013-2017 yılları arasında SGK verileri ile işyerlerinde görülen meslek hastalığı sayıları verilmiştir.

Şekil 2.3 : 2013-2017 yılları arasında SGK verileri ile işyerlerinde görülen meslek hastalığı sayıları [28].

Çalışanda meydana gelen hastalığın, meslek hastalığı olarak adlandırılabilmesi için yürütülen işe bağlı olarak çalışanın fiziksel veya ruhsal olarak zarara uğraması gerekmektedir. Meslek hastalıkları kişiyi yalnızca fiziksel olarak zarara uğratmayabilir. Çalışanın ruh ve sinir sağlığı üzerinde de olumsuz sonuçlar yaratabilir. Ülkemizde meslek hastalıkları belirlenen yönetmeliğe göre listelenmiştir. Bir çalışanda, bu hastalığın 2 gün ile 25 yıl arasındaki zaman zarfında meydana gelmesi gerekmektedir. Bu durumda meslek hastalığına yakalanmış sayılır [29].

ILO yaptığı bir araştırma sonucunda, her sene 150 milyondan fazla çalışanın meslek hastalıkları ile karşı karşıya kaldığını tespit etmiştir. Dünyada cilt kanserine yakalananların %10'unda zehirli kimyasallara maruz kalmaktan ötürü olduğu saptanmıştır. Asbest dolayısıyla her sene binlerce çalışan hayatını kaybetmektedir [30].

Meslek hastalıklarını, iş kazalarından ayıran önemli bir nokta uzun zaman sonra da ortaya çıkabilmeleridir. İş kazaları aniden meydana gelirken meslek hastalıklarının ortaya çıkması zaman almaktadır. Bu zaman zarfı meslek hastalığının türüne ve kişinin hastalığa maruz kalma süresiyle ilgilidir. Diğer hastalıklardan farklı olarak kişinin yalnızca işinden dolayı meydana gelmektedir. Meslek hastalıkları gereken sağlık kontrolleri yapıldığı ve kurallara uyulduğu sürece, önüne geçilmesi mümkün olan hastalıklardır.

2.4.1 Meslek hastalıklarının oluşum nedenleri

Bireylerin yaşamında iş hayatı önemli bir yer tutmaktadır. İş, insanların birbirleriyle iletişimini sağlayan ve onları maddi manevi tatmin eden en büyük faktörlerden biridir. Hayatının büyük bir bölümünü işte geçiren bireyler birçok risk ile karşı karşıya kalmaktadır. Çalışanların iş ortamı, iş ortamındaki kimyasallar, ekipman kullanımları, ergonomik durumlar, uygunsuz çalışma şartları gibi sebepler mesleki risklere zemin hazırlamaktadır. Bir çalışanın meslek hastalığına yakalanması, maddi ve manevi zararları beraberinde getirmektedir [31].

Meslek hastalıkları kavramı, iş kazası kadar bilinen bir kavram değildir. Çalışma hayatında sık rastlanan bir durum olmasına rağmen çalışanların bu konuda bilgisiz olması meslek hastalıklarını arttırmaktadır.

Meslek hastalıkları konusunda kapsamlı bir sistem oluşmaması, bu hastalıkların bilinmesinin önünde bir engeldir. Yapılan bir araştırmaya göre, meslek hastalıkları

nedeniyle meydana gelen ölümlerin, iş kazaları nedeniyle meydana gelen ölümlerden 6 kat fazla olduğu bilinmektedir. Dünyada her yıl 2 milyondan fazla çalışanın meslek hastalıklarına yakalandığı tespit edilmiştir. Hergün 5500 çalışan meslek hastalıkları nedeniyle yaşamını yitirmektedir. Yani dünyada her dakika 3-4 çalışan meslek hastalığına yakalandığı için ölmektedir [32].

Çalışanın iş türüne ve işyeri ortamına bağlı olarak değişiklik göstermekte olan bu hastalıkların meydana gelmesinde başlıca temel nedenler bulunmaktadır. Bunlar fiziksel, kimyasal, biyolojik, ergonomik ve psikolojik nedenlerdir.

2.4.1.1 Fiziksel nedenler

Çalışanları fiziksel olarak rahatsız eden ve etkileyen durumlardan meydana gelen meslek hastalıklarına gürültü, sarsıntı, tozlar, sıcak ve soğuk ortamda çalışma, basınç ve radyasyon neden olmaktadır.

Gürültü: İnsanı rahatsız eden tüm sesler gürültü olarak tanımlanmaktadır. Gürültü, insanların sinir sisteminde etkilere sahiptir. Öncelikle kulak sağlığını ciddi ölçüde etkileyen bu etmen, çalışanın işe adapte olmasında da problemler yaratmaktadır. İşitmede olumsuz etkiler yaratan gürültü etmeni çalışanın dikkat ve konsantrasyonunu etkilemektedir. Çalışanlarda buna bağlı olarak yorgunluk ve baş ağrısı oluşmaktadır. Yoğun gürültüye maruz kalırsa geçici işitme kaybı yaşanabileceği gibi kalıcı işitme kaybı da oluşabilmektedir. İnsan kulağının 85 desibelden fazla sese maruz kalması sağlık açısından güvenli değildir. Bu eşğin aşıldığı işyeri ortamlarında iş sağlığı ve güvenliği adına gerekli önlemler alınmalı, kişisel koruyucu donanım ekipmanı olan kulaklıklar kullanılmalıdır [33].

Sarsıntı: Fiziksel risk etmenlerinden olan sarsıntının bir diğer ismi titreşimdir. Titreşim, dengesi iyi sağlanmamış makinalarda ve araçlarda oluşmaktadır. Kırma, delme makinaları titreşimli makinalara örnektir. Bunların çalışanın sağlığı üzerinde olumsuz etkileri mevcuttur. Titreşimli makinalarla çalışan işçilerde zamanla parmak sağlığı bozularak hissetme kaybı meydana gelmektedir. Eklemlerde hasar oluşmaktadır. Benzer şekilde yol yapım alanında çalışan işçilerde, kepçe, traktör kullanarak çalışanlarda bel ve omurga sağlığı bozulmaktadır [33].

Tozlar: Meslek hastalıkları içinde büyük ölçüde önemli bir yer kaplayan tozlar, işçi sağlığını ciddi ölçüde etkilemektedir. Pnömonyoz, tozların insan vücudunda oluşturduğu hastalıkların temel ismidir. Tozlar akciğerlerde ciddi tahribatlar

meydana getirerek sağlığı tehdit etmektedir. Endüstri sektöründe çalışanlarda daha çok görülen akciğer hastalıkları iş veriminin düşmesine ve azımsanamayacak sayıda ölümlere neden olmaktadır. Bu sebeple meslek hastalıklarında dikkat edilmesi gereken en önemli etmen tozlardır. Akciğerler üzerinde etkili olan tozlar yapılarına göre farklı hastalıklara sebep olmaktadır. Bunlardan en bilinenleri silikoz, asbestoz ve bisinozdur. Pnömokonyozun, meslek hastalıkları sınıfına dâhil edilebilmesi için, işçinin tozlu işyeri ortamında minimum 3 yıl çalışması gerekmektedir [33].

Sıcak ve Soğuk Ortamda Çalışma: İşyeri ortamının normalden sıcak, soğuk, kuru veya nemli olması çalışanları olumsuz etkileyerek çalışma verimini düşürmektedir. Çalışanların işe güdümlenmesinde zorlanmalar olmaktadır. Ortamın sıcak veya soğuk olması önemli bir sağlık problemidir. Soğuk ortamlarda solunum yolu hastalıkları fazla olur. Açık havada çalışanlarda donma olayları görülebilir. Aşırı sıcak ortamda çalışmalarda ise sıcak çarpmaları yaşanabilir [33].

Basınç: Normal koşullarda havadaki basınç 76 cm civa basıncına denk olmaktadır. Basınç, çalışma yaşamında üzerinde önemle durulması gereken bir risk etmenidir. Bazı meslek gruplarındaki çalışma koşullarında bu seviye normalin altında veya üstünde seyretmektedir. Yüksek basınçta su altında çalışan dalgıçlarda ve denizaltı çalışanlarında azot narkozu görülebilmektedir. Buna bağlı olarak kalp krizi riski artmaktadır. Düşük basınçta çalışan pilotlar ve hostesler de birtakım sağlık sorunlarıyla karşı karşıya kalmaktadır. Bu mesleklerde çalışanlarda solunum ve dolaşım sisteminde hastalıklar, baş dönmesi, ödem, varis oluşabilmektedir. Kulak sağlığı da tehdit altındadır [4].

Radyasyon: Radyasyonun zararlarından özellikle sağlık sektöründe çalışanlar etkilenmektedir. Nükleer tıp alanında, radyolojide, bazı araştırma laboratuvarlarında çalışanlarda mesleki riskler fazla olup önlem alınması esastır. Uzun süre radyasyona maruz kalmak vücutta ciddi hastalıklara sebep olmaktadır. Radyasyon vücutta kansere neden olabilecek kalıcı zararlar yaratmaktadır. Genetik değişimlere neden olmaktadır. Zararlı radyasyon ışınları gözde ve deride tahribat oluşturur [33].

2.4.1.2 Kimyasal nedenler

Kimyasal maddelerin pek çok alanda ve farklı uygulamalarda kullanılması, çalışanlar bakımından büyük bir tehlikedir. Kimyasal maddeler türüne bağlı olarak, birçok sağlık problemine sebep olmaktadır. En çok maruz kalınan kimyasallar ağır metaller,

zehirli gazlar, boyalar, solvent, asitler ve yapıştırıcılardır. Çalışanların bu maddelerden etkilenmesi ve hastalıkların ortaya çıkması kimyasal maddelere maruz kalma süresi ile orantılıdır. Kimyasal maddelere maruz kalan çalışanlarda cilt hastalıkları, astım, bronşit, kanser, merkezi sinir sistemi hastalıkları, göz hasarları meydana gelmektedir [34].

2.4.1.3 Biyolojik nedenler

Biyolojik nedenli meslek hastalıklarının risk grubunu sağlık çalışanları, tarım işçileri, hayvancılık sektöründe çalışanlar oluşturmaktadır. Mikropların, virüslerin ve parazitlerin neden olduğu hastalıklar bu grupta incelenmektedir. Bu tip hastalıklar bulaşıcıdır. İnsanlarda olduğu gibi hayvanlarda da meydana gelmektedir. Çalışanlara hava, temas veya sindirim yoluyla geçmektedir. Bu grubun en bilineni verem hastalığıdır. Verem hastalığından korunmak son derece önemlidir. Hayvanlardan insanlara bulaşan şarbon ve bruselloz bu sınıftadır. Tarım işçilerinde, demir işçilerinde tetanoza rastlanmaktadır [33].

2.4.1.4 Ergonomik nedenler

Ergonomi, bir işyerinde çalışanlar ile işyerindeki çalışma şartları arasındaki uyumun sağlanmasıdır. Çalışanların öncelikle olarak işyeri ortamı ve makinelerle olan uyumunun sağlanması gereklidir. Çalışanın işe uyum süreci bunlardan sonra üzerinde durulması gereken bir konudur. Meslek hastalıkları birçok nedenden dolayı oluşmakla birlikte, çalışanları en çok etkileyen ergonomik nedenlerdir. Sağlıklı ve güvenli bir işyeri ortamının oluşması için ergonomik faktörlere önem verilmelidir [35].

İşyerlerinde ergonomik bakımdan uygun olmayan durumlar kas iskelet hastalıklarına neden olmaktadır. Ergonomik koşulların yetersiz olduğu koşullarda çalışanlarda el, kol, bilek, sırt, bel, boyun gibi uzuvlarda rahatsızlıklar oluşmaktadır. Ergonomik iyileştirmeler çalışan sağlığını iyileştirerek işyerinde verimi yükseltmektedir [15].

2.4.1.5 Psikolojik nedenler

Çalışanın ruhsal bakımdan işe uyumsuzluk hali, psikolojik nedenli meslek hastalıklarını oluşturmaktadır. İşyeri ortamındaki stres, çalışma koşulları, fazla iş yükü, sevilmeyen bir işte ya da işyeri ortamında çalışma gibi durumlar kişinin ruhsal iyilik halini kaybetmesine yol açmaktadır. Kaybedilen ruhsal iyilik hali, uzun zaman

sonra depresyon, kaygı bozukluğu, manik depresif sendrom hastalıklarına yol açmaktadır. Çalışanın psikolojik olarak işe tam uyum sağlaması, mutlu bir çalışma hayatını beraberinde getirmektedir [33].

2.4.2 Öğretmenlerde görülen meslek hastalıkları

Öğretmenlik mesleği, diğer iş kollarına göre her ne kadar rahat çalışma hayatı olan bir meslek grubu olarak düşünülse de bazı zamanlarda sağlık açısından problemler yaratmaktadır. Öğretmenlerin işlerinden kaynaklanan fiziksel ve psikolojik rahatsızlıkları oluşmakla birlikte bu durum çalışma yaşamlarını ciddi boyutlarda etkileyebilmektedir.

Öğretmenlerin diğer meslek grupları ile karşılaştırıldığında daha fazla stres ve buna bağlı rahatsızlıklar yaşadıkları görülmektedir. Çalışanların ruhsal sağlığına bağlı olarak çalışma hayatlarının olumsuz etkilenmesinde bu meslek grubu ciddi derecede risk taşımaktadır. Bunun nedenleri arasında, sayısı fazla olan sınıflar, velilerle olan ilişkiler, toplumun öğretmenler üzerindeki baskısı, çalışılan okulun fiziki şartları, fiziksel ve ruhsal yorgunluk, iş yoğunluğu gibi durumlar yer almaktadır [36].

Öğretmenler meslek yaşamları boyunca öğrencilerle sürekli iletişim içerisinde olmaktadır. Sesini büyük ölçüde kullanan öğretmenlerin bu sebeple boğazlarında veya ses tellerinde boğaz kuruması, boğaz ağrısı, faranjit, larenjit, ses kısıklığı, öksürük şikâyetleri yaşanmaktadır. Kapalı sınıf ortamında tozlardan meydana gelen alerjik rahatsızlıklara, astım, bronşit hastalıklarına rastlanmaktadır. Öğrencilerden mikrobik şekilde bulaşan grip ve nezle öğretmenleri etkilemektedir. Günün büyük çoğunluğunu ayakta geçiren öğretmenlerde bel fitiği veya varis meydana gelmektedir. İdrar yolu enfeksiyonları öğretmenlerde rastlanan başka bir sağlık sorunudur. Birçok öğretmende kas iskelet sistemlerinde duruş bozukluklarından kaynaklanan sağlık sorunları ortaya çıkmaktadır.

Yoğun çalışma temposuna sahip öğretmenlik mesleğinin zorluğu toplum tarafından bilinen bir gerçektir. Günün büyük bölümünü okulda geçiren öğretmenler, çocuklarla ailelerinden daha fazla ilgilenmek, onları korumak, her birinin davranışları karşısında çözüm yolu üretmek zorundadırlar. Öğretmenler yalnızca öğrencilere karşı değil velilere karşı da büyük bir sorumluluk içindedir. Bu durum zamanla öğretmenler üzerinde psikolojik problemler yaratmaktadır. İnsan odaklı bir çalışma hayatının temeli olan bu meslek fiziksel olduğu kadar zihin olarak da yıpranmalara neden

olmaktadır. Birey yetiştirmenin, onları ayrı ayrı hayata katmanın, onlara temel becerileri kazandırmanın zorlukları mevcuttur. Gün içerisinde zamanın çoğunu ders anlatmakla geçiren öğretmenlerde sınıf içinde veya teneffüslerde gürültüye bağlı olarak baş ağrısı, zihnen aşırı yorgunluk görülmektedir. Sınıf yönetimini etkili şekilde sağlamaya çalışan öğretmenlerde öfke, stres, kaygı bozukluğu meydana gelmektedir. Sinirsel problemler öğretmenleri büyük ölçüde etkileyen psikolojik hastalıklardır. Uzun süre devam eden psikolojik rahatsızlıklar öğretmenlerde işe devamsızlık isteği yaratmaktadır.

2.5 Kişisel Koruyucu Donanımlar

Kişisel Koruyucu Donanımlar (KKD), çalışanı her türlü kazadan ve buna bağlı yaralanmalardan koruyan ekipmanı içermektedir (Çizelge 2.1). Bu koruyucu donanımlar, tüm vücudu koruyacak şekilde üretilmiştir. KKD yapılan işin türüne uygun olarak çalışanlar tarafından giyilmektedir veya takılmaktadır. Taşınan, tutulan koruyucular da mevcuttur. İşyeri tarafından sağlanan kişisel koruyucu donanımlar, çalışanlara ücretsiz olarak verilmektedir. Çalışanların kişisel koruyucu donanımları tam anlamı ile tanınması ve bunlar hakkında bilgi sahibi olması gerekir. Ancak bu şekilde kişisel koruyucu donanımların tam anlamıyla kullanımı sağlanmış olur [37].

Çizelge 2.1 : Kişisel koruyucu donanımların sınıflandırılması.

Baş Koruyucuları: Baret, şapka, kasklar

Kulak Korucuları: Kulak tıkaçları, kulaklıklar

Göz ve Yüz Koruyucuları: Gözlükler, maskeler

Solunum Sistemi Koruyucuları: Solunum cihazları, gaz ve toz maskeleri

El ve Kol Koruyucuları: Eldivenler, kolluklar

Ayak ve Bacak Koruyucuları: Ayakkabı, bot, çizme, tozluk

Vücut ve Gövde Koruyucuları: Koruyucu önlük, iş tulumları, emniyet kemerleri

---

Şekil 2.4'te kişisel koruyucu donanımlardan bazıları örnek olarak gösterilmiştir.

Şekil 2.4 : Kişisel koruyucu donanımlar [38].

Kişisel koruyucu donanımları gerekli durumlarda uygun şekilde kullanmak, iş kazalarının ve meslek hastalıklarının önlenmesine yardımcı olmaktadır. Emniyet kemeri gibi hayat kurtarmaya yönelik olan kişisel koruyucu donanımlar, çalışan hayatı için ciddi derecede önem teşkil edip kullanılmadıkları takdirde sakatlanmaya veya ölüme neden olmaktadır. Çalışanları iş kazalarından ve meslek hastalıklarından korumak için, kişisel koruyucu donanımların önemi anlatılmalıdır. Bunların kullanılması teşvik edilmelidir.

3. OKULLARDA İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ

3.1 Okullarda Güvenlik Kavramı

Okul, bireylere yönelik eğitim ve öğretim ihtiyaçlarının karşılanmasından sorumlu kurumdur. Okullarda eğitim ve öğretim faaliyetlerinin rahat biçimde gerçekleştirilebilmesi için güvenli bir okul ortamı oluşturulmalıdır. Çünkü bireyin temel ihtiyaçlarından biri de güvenlidir. Güven içinde bulunmayan, kendini tehlikede hisseden bireyler eğitim öğretim faaliyetlerinden tam verim sağlayamazlar [39].

Güvenli bir okul, sağlıklı ve güvenli bir ortamı olan, öğrencilerin, öğretmenlerin ve tüm çalışanların kendini huzurlu hissedip korkmadığı okuldur. Güçlü bir okul iklimi oluşturabilmek için okullarda güvenliğin sağlanması gerekmektedir. Güvenli bir okul ortamı etkili eğitim ve öğretim faaliyetlerinin gerçekleştirilmesinin temel şartıdır. Öğretmenler ile öğrenciler kendini rahat ve huzurlu hissetmediği okullarda etkili bir eğitim öğretim süreci gerçekleştirilemez. Öğrencilerin verimliliği ve akademik başarısı, okul ortamında sağlanan güvenlik koşullarına bağlıdır. Okul yönetimi, öğrencileri oluşabilecek tehlikelerden ve kazalardan korumakla görevlidir. Okullarda yaşanan kazaları azaltabilmenin yolu, iş sağlığı ve güvenliği kurallarına uymaktan geçmektedir [40].

Fiziksel, sosyal, psikolojik açıdan tehlike yaratan her unsur okul güvenliğini tehdit etmektedir. Ani meydana gelen kazalar, deprem, sel ve yangın gibi beklenmeyen tehlikeler, saldırılar, şiddet olayları bunlardan bazılarıdır. Öğrencileri, öğretmenleri ve diğer tüm çalışanları korumak, sağlıklı bir alan oluşturmak, tehlikelere karşı önlemler almak, okulda bulunan herkesin güvende olduğunu hissettirmek güvenli bir okulun hedefleri arasında yer almalıdır [40].

3.2 Okullarda İş Sağlığı ve Güvenliğine Yönelik Çalışmalar

Okulun yapısı ve fiziki çevresi, sağlık ve güvenlik açısından dikkat edilmesi gereken yerleri kapsamaktadır. Okullarda bazı zamanlarda, sağlıksız ve güvensiz durumlar

oluşmaktadır. Bu durumlardan kaynaklanan tehlikeler bulunmaktadır. Öğrenciler, okul içinde ya da dışında bu tehlikeler ile karşılaştıklarında istenmeyen kazalar meydana gelmektedir. Bu kazalardan, yaralanma veya ölüm riski doğmaktadır. Öğrencilerin güvenliğini sağlamak ve onları kazalara karşı korumak ciddi bir sorumluluk istemektedir. Yaşanan okul kazalarının önüne geçilmesinde öğretmenlere ve okul yöneticilerine büyük bir görev düşmektedir. Bu yüzden okullarda güvenli alanların oluşturulması için okul yöneticileri, öğretmenler ve okulda çalışan tüm personel bir bütün içerisinde hareket etmelidir. Öğretmenler ve öğrencilere acil durumlarda nasıl davranması gerektiği öğretilmelidir.

Okul politikalarının gerçekleştirilmesi ve denetlenmesi, pozitif bir okul ikliminin oluşturulması okul müdürü tarafından sağlanmaktadır. Okul müdürü, öğrencilerin kurallara uygun davranmasında rol oynayan en önemli kişi olmakla birlikte, personelin çalışmalarını kontrol etmekle yükümlüdür. Okul müdürlerinin güvenlik problemlerine yaklaşımları, bu problemlere karşı aldıkları önlemler ve sundukları çözüm önerileri okullara katkı sağlamaktadır [39].

6331 sayılı İSG kanunu işyerlerini kapsadığı gibi okullarda da uygulanmak zorundadır. Güvenli bir okul kültürünün yaratılmasında, iş sağlığı ve güvenliğinin önemi büyüktür. İş sağlığı ve güvenliği kanununda, okullarda mevcut tehlikelerin belirlenmesi ve risklerin ortadan kaldırılması için uyulması gereken maddeler yer almaktadır. Okullarda işveren sıfatı müdüre aittir. Çalışan sıfatında ise öğretmenler bulunmaktadır. İş güvenliği uzmanı görevinde iş güvenliği sertifikası bulunan öğretmenler yer almaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın 19.08.2014 tarihinde yayınladığı genelgeye göre okullarda iş sağlığı ve güvenliğine yönelik alınan kararlar aşağıdaki gibidir [41]:

- Tüm okullarda kamu ve özel sektör ayrımı yapılmadan iş sağlığı ve güvenliği kuralları titizlikle tüm çalışanlara uygulanacaktır.
- Tüm illerde mutlaka en az bir adet İşyeri Sağlık ve Güvenlik Birimi (İSGB) oluşturulacaktır.
- İSGB izleme ve değerlendirme çalışmalarını sürdürecektir, çalışan temsilcileri çalışma ya da atama yoluyla belirlenecektir.

- 50 ve daha fazla çalışanın bulunduğu okullarda işveren sıfatı müdüre ait olacak, okullarda risk değerlendirmesi yapılırken İSGB uzmanlarından yardım alınacaktır.
- İş sağlığı ve güvenliği sertifikasına sahip olan öğretmenler belirtilen kurallar çerçevesinde uzman olarak ek ders kapsamına göre görevlendirilecektir.
- İSG eğitimleri tehlikeli sınıfta yer alan okullarda 2 sene içinde toplam 12 saat, az tehlikeli sınıfta yer alan okullarda 3 sene içinde toplam 8 saat verilecektir.
- Mesleki ve teknik okullarda çalışan uzmanlar mesleki eğitim belgesine sahip olacaktır.
- Mesleki ve teknik okullarda işyeri ortamı ölçümleri İSGB tarafından yapılacaktır.
- Tehlikeli sınıfta yer alan okullarda her 10 çalışana bir ilkyardım görevlisi, az tehlikeli sınıfta yer alan okullarda her 20 çalışana bir ilkyardım görevlisi düşecektir.
- Kazan, makineler, elektrik tesisatı, elektrikli aletler gibi araç ve gereçlerin kontrolü teknik öğretmenler tarafından yapılacaktır.
- Öğrencilere ve tüm çalışanlara iş sağlığı ve güvenliğine yönelik seminer ve konferanslar işveren sıfatında görülen müdürler tarafından verilecektir.
- Her okulda özel eğitim gereksinimi bulunan öğrencilere özel eğitim verilecek ve okulun fiziki yapısındaki uygunsuzluklar personeller tarafından giderilecektir.

19. Milli Eğitim Şurası'nda okullarda güvenliğe yönelik alınan kararlar gereğince; her okul için güvenlik eylem planı oluşturulmalı, okulda ve çevresinde risk değerlendirmesi yapılmalıdır. Risk grubunda yer alan okullarda çözüm odaklı faaliyetler düzenlenmelidir. Okul servis şoförleri her yılın başında eğitim almalıdır. Sertifikası olmayan şoförler işe alınmamalıdır. Okullarda güvenliğe yönelik uzmanlar yetiştirilerek görevlendirilmelidir. Okul güvenliğinin sağlanması amacıyla gerekirse emniyet birimlerinden yardım alınmalıdır. Tüm okullarda güvenlik görevlisi ve sağlık çalışanı bulunmalıdır. Öğrencilerin geliş ve gidiş saatlerinde okulun etrafında trafik polisleri bulunmalıdır. Okula giriş yapanların veya çıkanların

kontrol edilmesi amacıyla kamera, ziyaretçi kartı, sensör gibi materyaller kullanılmalıdır. Okul güvenliği ile ilgili risk yaratan durumların denetlenmesi sağlanmalıdır. Eksikliklerin tespit edilmesi halinde bunlar için tedbirler alınmalıdır. Okul etrafında sağlığı ve güvenliği tehdit eden tehlikeli maddelerin satışını önlemek için kontroller yapılmalıdır. Öğretmenler okul kurslarının yapıldığı saatlerde de nöbet tutmalıdır. Rehber öğretmenlerin görevleri arasına okullarda güvenlik konusu da eklenmelidir. Okul müdürleri yaşanan güvenlik problemlerini çözebilecek kişilerin arasından seçilmelidir. Okul bahçeleri eğitim öğretimin yapıldığı zamanlarda otopark olarak kullanılmamalıdır. Okullarda meydana gelen güvenlik problemlerini belirlemek için ortak veri tabanı kullanılmalıdır. Boş derslerde gereken tedbirler alınarak güvenlik konusunda yaşanabilecek sorunlar önlenmelidir. Rehberlik birimi psikolojik problemleri bulunan öğrencilerin ailelerine yardım etmelidir [42].

50 ve üstü öğretmen ile personelin olduğu okullarda iş sağlığı ve güvenliği adına gerekli çalışmaların yürütülebilmesi için belirlenmiş kurullar bulunmaktadır. Bunlar Okul Sağlık ve Güvenliği Kurulu (OSGK) ile Alan Sağlık ve Güvenlik Kurulu (ASGK) olarak adlandırılmaktadır.

Okul Sağlık ve Güvenliği Kurulu (OSGK): Okullarda sağlık ve güvenlikten sorumlu kuruldur. Sağlık ve güvenlik kurulunun oluşması için en az beş üyeye ihtiyaç vardır. Kurulun başkanı okul müdürüdür. Ayrıca kurulda müdür yardımcısı ve alan şefi de görevlidir. Bu kurul çalışmalarını okulda yer alan başka sosyal kulüpler ile iletişim halinde sürdürmektedir [9].

Bu kurulun görevleri aşağıdaki gibidir [43]:

- İş sağlığı ve güvenliğine yönelik yapılması gerekenleri hazırlayarak müdürün önerisine sunmak, gerekli tedbirleri belirlemek ve raporlamak
- Okulda çalışanlara iş sağlığı ve güvenliği konusunda yardımcı olup yol göstermek
- Okulun türüne göre hazırlanan iş sağlığı ve güvenliği prosedüründe yer alan maddeleri raporlayarak saklamak
- Okulda kaza riski oluşturabilecek durumları tespit etmek

- Okul kazalarının oluşmaması için sağlık ve güvenlik bakımından eksik gördüğü yerleri müdüre veya ekibe bildirmek
- İş sağlığı ve güvenliğine yönelik eğitimler hazırlamak
- Oluşabilecek yangın veya doğal afet gibi ani durumlar için uzmanların yaptığı çalışmalarını izlemek
- Yılsonunda okula ait sağlık ve güvenlik çalışmalarını gözden geçirmek, eksik varsa yenileyerek raporlamak
- Okulda yapılacak bakım ve onarım çalışmalarında gerekli güvenlik önlemlerini planlamak ve uygulamak

Alan Sağlık ve Güvenlik Kurulu (ASGK): Okullarda alan sayısının üçten fazla olması durumunda her alan kendi arasında sağlık ve güvenlik kurulu oluşturmalıdır. Okulda bulunan alan sayısının üçten az olması halinde ASGK kurulmaz onun görevlerini OSGK üstlenir. ASGK en az üç kişiden oluşmalıdır [9].

Bu kurulun görevleri arasında şunlar yer almaktadır [9]:

- Sağlık ve güvenlik konusunda gereken incelemelerde bulunmak
- Atölye ve laboratuvarlarda gerekli tedbirleri almak
- Okulda sağlık ve güvenlik konusunda eksiklik tespit etmesi halinde bunu OSGK ile paylaşmak
- Öğrencilerin, öğretmenlerin ve personelin kişisel güvenliklerini korumaları konusunda onlara yardımda bulunmak
- İş sağlığı ve güvenliği adına örnek davranışları uygulamaya okulda bulunanları teşvik etmek
- Risk analizleri, eğitimler, önlemler, raporlama gibi faaliyetleri yürütmek

Güvenliğin etkin bir şekilde sağlanabilmesi için, okullarda güvenlik görevlisi bulunması şarttır. Bu sebeple her okula güvenlik görevlisi alınmıştır. Böylece gerek okul içinde gerekse okul dışında öğrencilere güvenli bir okul ortamı yaratılmıştır. Okullarda eğitim gören engelli öğrenciler için de sağlık ve güvenlik bakımından gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Fiziksel engeli bulunan öğrencilere yönelik rampalar ve engelli asansörleri yapılmıştır. Sınıflar, lavabolar, okul bahçesinde

gereken yerler engelli öğrencilere göre dizayn edilmiştir. Sınıf kapıları eşiksiz ve dışarıya açılacak şekilde dizayn edilmiştir. İşitme engeli bulunan veya görme yetisi zayıf öğrenciler için merdivenler, rampalar, acil çıkışlar gibi önemli yerlerin kolaylıkla fark edilebilmesi için biçim ve renklerinde düzenlemeler yapılmıştır. Okul bahçelerinde zemin önemli bir ayrıntıdır. Tüm öğrenciler için özellikle de engelli öğrenciler için düşme ve yaralanmalara sebep olabilecek çukur, boşluklu, sivri yüzeylerden kaçınılarak gerekli önlemler alınmıştır.

10 Ocak 2019'da Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk liderliğinde “İş Sağlığı ve Güvenliği'nin Eğitime Entegrasyonu Protokolü” imzalanmıştır. Bakan Ziya Selçuk, bu protokolün amacının okul öncesi eğitim seviyesinden başlayarak iş sağlığı ve güvenliğinin eğitim öğretim sürecinin her basamağında kazandırılması gerektiğini, bununla ilgili faaliyetlere daha sık yer verileceğini belirtmiştir. Bunu uygularken bilinçli bir nesil yetiştirmenin önemini vurgulamıştır. Öğretmenlik mesleğinin, iş sağlığı ve güvenliği bakımından en önemli meslek gruplarından bir tanesi olduğunu dile getiren bakan, bugüne dek gerek öğrencilerin yaşadıkları kazalardan, gerekse acı bir şekilde yitirdiğimiz öğretmenlerden bahsederek okullarda sağlık ve güvenlik konusunun daha fazla üzerinde durulacağını ve önlemlerin arttırılacağını dile getirmiştir [44]

Okullarda güvenlik konusunda uygunsuzluklar tespit edilmesi durumunda gerekli önlemler alınarak, hem okul personelinin hem de öğrencilerin güvenliğinin sağlanması esastır. Okullarda yaşanan kazalar kurullar tarafından kayıt altına alınmalı, kazaların neden ve nasıl oluştuğu raporlar tutularak belgeler halinde saklanmalıdır. Yaşanan kazaların birdaha meydana gelmemesi için önleyici faaliyetler yapılmalıdır. Bu konuda belli aralıklarla toplantılar düzenlenmelidir. Her eğitim öğretim yılının ilk zamanlarında yapılan toplantıda da kazalar gündeme dahil edilmelidir. Okulda acil önem arz eden tehlikeler için, zaman kaybetmeden harekete geçilmelidir.

3.3 Okul Laboratuvarlarında İş Sağlığı ve Güvenliği

İlköğretimde fen bilgisi, lisede ise fizik, kimya, biyoloji gibi derslerin odak noktası laboratuvarlardır. Laboratuvar çalışmaları, öğrencilerde büyük bir merak uyandırır. Merak eden öğrenci derse daha ilgili hale gelerek uygulamalar yoluyla fen bilgisini yaparak ve yaşayarak öğrenir. Böylece öğrenme süreci aktif hale gelir.

Laboratuvarda yapılan çalışmalar aynı zamanda öğrencileri bilimsel düşünebilmeye, sorgulamaya ve sorunlara çözüm bulmaya teşvik etmektedir [45]

Fen derslerinde laboratuvar çalışmalarının yoğun olması güvenlik sorunlarını beraberinde getirmektedir. Laboratuvarda yapılacak çalışmalarda öğretmenlere, öğrencilere, araç ve gereçlere karşı oluşabilecek tehlikeleri belirleyerek önlemler almak laboratuvar güvenliği olarak tanımlanmaktadır. Laboratuvarlar, sınıf ortamından daha çok tehlike barındırır. Özellikle araç gereçlerin doğru kullanılmaması, kimyasal maddelere dikkat edilmemesi bazı zamanlarda istenmeyen kazaları beraberinde getirmektedir. Patlamalar, zehirlenmeler, yanıklar, kesikler, göz yaralanmaları karşılaşılan kaza türleridir. Bunlar kimi zaman basit kimi zamansa ciddi yaralanmalara sebebiyet vermektedir. Bu nedenle okullarda iş sağlığı ve güvenliği adına dikkat edilmesi gereken yerlerin başında laboratuvarlar gelmektedir [46].

Laboratuvarlarda sağlık ve güvenlik önlemlerinin alınması ve kurallara dikkat edilmesi kazaları ve buna bağlı yaralanmaları önemli ölçüde azaltır. Bu konuda öğretmenlere büyük bir rol düşmektedir. Laboratuvar çalışmalarında meydana gelebilecek tehlikelere karşı öncelikli olarak öğretmenlerin çok iyi bilgi sahibi olması gerekmektedir. Öğretmenlere verilebilecek eğitimlerle bu konuda bilgilendirilmeleri sağlanabilir. Öğretmenlerin öğrencileri her zaman kontrol edebilmesi mümkün değildir. Aynı anda hem ders işleyip hem öğrenci güvenliğini sağlamak kolay olmaz. Öğrencileri laboratuvarda meydana gelebilecek tehlikelere karşı uyarmak için eğitimler düzenlenebilir. Yaşanabilecek kazaların sonuçları anlatılabilir. Alınacak bir diğer önlem ise öğrencileri uyarmak için laboratuvarlara asılması gereken güvenlik işaretleridir. Güvenlik işaretleri dikkat çekecek şekilde renkli ve büyük olmalı, laboratuvarlarda görünen yerlere asılmalıdır.

3.4 Okullarda İlk Yardım

Okul döneminde meydana gelen kazalar, çocukların hayatını kaybetmesinde ilk nedendir. Ülkemizde 5-14 yaş arasında hayatını kaybeden çocuklar %22 civarındadır. Günün büyük bir bölümünü okulda geçiren çocukların kaza geçirmelerinin nedenleri arasında hareketli ve meraklı olmaları, tehlikelere atılmayı sevmeleri, tehlikelerin farkına varmamaları, yaşa bağlı davranışları, oyun çağında olmaları, düşünmeden hareket etmeleri yer almaktadır. Öğretmenler her ne kadar

öğrencilere dikkat edip tehlikelerden korumaya çalışsalar da bunu başarabilmek her zaman mümkün olmaz. Kalabalık yerler olan okullarda gerekli emniyet sağlanmaz ve yeterli önlemler uygulanmazsa kazalar ve buna bağlı yaralanmalar meydana gelmektedir. Bunlar basit yaralanmalar olabildiği gibi, sakatlanma veya ölüme yol açabilmektedirler. Bu kazalara zamanında müdahale etmek çok önemlidir. Kanama, bayılma, zehirlenme, kırılma, burkulma, alerjiler, epilepsi gibi durumlar acil müdahale gerektirmektedir. Bu nedenle ilkyardıma gereksinim duyulmaktadır. Okullarda yaşanan kazalarda ilkyardımın rolü büyüktür. İlkyardım hayat kurtarmanın yanı sıra oluşabilecek sakatlıkları da önlemektedir [47].

Yapılan bir araştırmada okullarda yaşanan kazalarda meydana gelen yaralanmalarda, çocuklara yardımcı olmak ve ilkyardım uygulamak konusunda en önemli kişilerin öğretmenler olduğu görülmektedir. Bu nedenle öğretmenlerin ilkyardım konusunda bilgi sahibi olmaları çok önemlidir. İlkyardım, çocukların hayatını kurtarabileceği gibi kazalardan zarar görmelerini de azaltabilmektedir. Okullarda yaşanabilecek yaralanmalarda veya hastalıklarda ilk müdahaleyi öğretmenler yapmalıdır. Fakat öğretmenlerin pek azının bu konuda bilgi sahibi olduğu tespit edilmiştir [48].

3.5 Okullarda Sağlık ve Güvenlik İşaretleri

Sağlık ve güvenlik işaretleri, okullarda başta öğrenciler olmak üzere öğretmenleri ve diğer personeli tehlikeler konusunda uyararak bilgilendirmelerini sağlayan araçlardır. Böylece, öğrencilerin ve okul çalışanlarının karşılaşılabilecekleri tehlikeler konusunda haberdar olarak bilinçli hareket etmeleri sağlanmaktadır [3].

Okul yönetiminin, öğretmenlerin, öğrencilerin ve diğer personelin sağlık ve güvenlik işaretlerinin ne anlama geldiklerini bilmeleri gerekmektedir. Şekil 3.1'de okullarda bulunabilecek sağlık ve güvenlik işaretleri örnekleri görülmektedir.

Şekil 3.1 : Okullarda sağlık ve güvenlik işaretleri [49].

Sağlık ve güvenlik işaretleri aşağıdaki gibi ayrılmaktadır [3]:

- Yasak işaretleri
- Uyarı işaretleri
- Acil çıkış ve ilkyardım işaretleri
- Emredici işaretler
- Tehlikeli madde işaretleri
- Yangınla mücadele işaretleri

Sağlık ve güvenlik işaretlerinin okul içinde ve dışında gerekli yerlere asılması gerekmektedir. Öğretmenler ve okul yönetimi işbirliği içinde bulunarak, öğrencilerin sağlık ve güvenlik işaretleri konusunda bilgilendirilmesini sağlamalıdır. Bu işaretlerin sürekli görülebilecek yerlerde bulunması başta öğrenciler olmak üzere okulda bulunan herkeste bilinç dışı bir algı oluşturur. Panolara, duvarlara ve görülebilir her yere asılacak olan bu işaretler zamanla farkında olmaksızın dikkat çeker ve öğrenme kalıcı hale gelir. Böylece farkındalık yaratılması sağlanır.

3.6 Okullarda Meydana Gelen Kaza Örnekleri

Kazaların çocukların bedensel ve ruhsal sağlıkları üzerine olan etkisi oldukça önemlidir. Kazalar çocukların vücut dengesini bozmakla birlikte onları fiziksel, psikolojik ve sosyal bakımdan kötü etkilemektedir. Kazalar sonucu meydana gelen

yaralanmalar ve ölümler hem aileleri hem de toplumu kayıplara uğratmaktadır. Çeşitli ihmaller ve doğru olmayan davranışların önüne geçilerek bu kazaların yaşanma sıklığı azaltılabilmektedir [50].

İzmir'e bağlı Bayraklı ilçesinde Vali Namık Kemal Şentürk Ortaokulu'nda eğitim gören 5. sınıfta okuyan Abdullah Aydoğan, okul bahçesinde arkadaşlarıyla vakit geçirdiği sırada, engelli bir öğrenciyi bırakmak isteyen servis aracı okul bahçesine girdi. Söylenenlere göre araç gittikten sonra okulun kapısı açık kaldı. Öğretmenlerden biri raylı bahçe kapısını kapatmak için yardım etmeleri amacıyla Abdullah ve birkaç arkadaşını yanına çağırdı. Kapıyı kapattıkları sırada rayından çıkan okul kapısı çocukların üzerine devrildi. Diğer öğrenciler kaçarak kurtuldular fakat Abdullah kapının çarpmasıyla yere düştü. Üzerine devrilen raylı kapı sebebiyle hastaneye kaldırılan öğrencinin bacağı kırıldı ve yüzünde yaralanmalar meydana geldi [51].

Aydın'ın Efeler ilçesinde ilginç bir okul kazası yaşandı. Aliya İzzet Begoviç İlkokulu'nda 3. sınıfa giden bir öğrenci okul bahçesinde yüksekliği 3 metreyi bulan boşluğun üzerinde yer alan mazgalın üstünden geçmek istedi. Bu sırada öğrenci mazgalın çökmesiyle birlikte boşluğa düştü. Yaralanan öğrenci hastaneye kaldırıldı [52].

Tunceli'de Özel Munzur Fen Lisesi'nde kimya dersinde 10. sınıf öğrencileri laboratuvarında deney yaparken aniden patlama oldu. Patlama nedeniyle yaralanan bazı öğrenciler hastaneye götürüldü. Bir öğrencinin dış kulağında kanama meydana gelirken, iki öğrencinin yüzlerinde ise cerrahi müdahale gerektirecek şekilde kesikler meydana geldi [53].

Okullarda meydana gelen kazalarda zarar görenler yalnızca öğrenciler değildir. Kütahya'nın Emet ilçesinde bulunan Çok Programlı Lise'de vahim bir kaza yaşandı. Okulda hizmetli olarak çalışan Ali Bakır, temizlik yapmak için okulun 4. katına çıktı. Bu sırada dengesini kaybederek boşluğa düşen adam hayatını kaybetti [54].

Bartın'da bulunan Sipahiler Şehit Gürdal Çakır İlkokulu bahçesinde vahim bir kaza meydana geldi. Taşımali sistemle eğitim gören öğrencileri almak için gelen servis minibüsü okulun bahçesine girdi. Minibüs şoförü geri geldiği sırada, 1. sınıfta okuyan özel eğitim öğrencisi Emine Çetinbal'ı fark etmeyerek çarptı. Kazada öğrenci yaşamını yitirdi [55].

Bursa'nın Osmangazi ilçesi Sadi Etkeser İlkokulu'nda çalışan sınıf öğretmeni Seval Şahin, okul bahçesinde geri gelen servis minibüsünün kendisine çarpmasıyla hayatını kaybetti [56].

İzmir Bornova'da okulun girişindeki otomatik kapıya başı sıkışan Anıl Erden, Ardahan'da yatılı bir ortaokulda üzerine dolap düşen Zerrin Koç, Kocaeli'nin Gölcük ilçesinde okulun 3. katındaki sınıfın penceresinden düşen Barbaros Zülfikaroğlu, Muş'un Tekyol ilçesinde okul bahçesinde devrilen kavak ağacının altında kalan Eren Özkan, Samsun'un İlkadım ilçesinde yer alan teknik bir lisede elektrik akımına kapılan Taha Temel, Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde okulda açılan çukura düşen Kamil Mert Cemiloğlu ve İstanbul Arnavutköy'de okulun 3. katındaki yangın merdiveninden kafasının üzerine düşen Resul Yaşar okul kazalarında vahim bir şekilde yaşamını yitiren diğer öğrencilerimizdir.

4. GEREÇ VE YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın amacından ve örneklemeden bahsedilmiş olup; öğretmenlere yönelik anket çalışması ile ilgili verilen toplanması, elde edilen verilerin değerlendirilme süreci anlatılmıştır.

4.1 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, ilkokul ve ortaokul olmak üzere temel eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin, iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin bilgi düzeylerinin ölçülmesi amaçlanmış olup, iş sağlığı ve güvenliğine bakış açıları ile sağlık ve güvenlik konusundaki tutumları değerlendirilmiştir. Öğretmenlerin anket sorularına verdikleri cevaplar demografik özellikleri doğrultusunda da karşılaştırılmıştır.

4.2 Öğretmenlere Uygulanan Anket

Çalışma Kırklareli il merkezinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı çeşitli ilkokullar ve ortaokullar tespit edilerek gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamını devlet okulları oluşturmaktadır. Anketi gerçekleştirebilmek için Kırklareli İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden ve Kırklareli Üniversitesi'nden izin alınmış, sunulan etik kurul onaylı dilekçe ile okullarda görev yapan öğretmenlerle anket gerçekleştirilmiştir. Anket izin formu EK A'da, anket soruları ise EK B'de gösterilmiştir. Okul isimleri ve ankete katılan öğretmenlerin isimleri çalışmada hiçbir şekilde belirtilmemiştir.

4.3 Örneklem

Araştırmanın örneklemini Kırklareli il merkezinde seçilen 11 okulda görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Bu çalışma 2018-2019 eğitim öğretim yılında gerçekleştirilmiştir. Anket çalışmasına bu okullarda görevli 235 öğretmenden 150 tanesi gönüllü olarak katılmıştır. 27 adet anket sorusunu cevaplayan 150 öğretmene ait cevaplar değerlendirilmiştir.

4.4 Verilerin Analizi

Ankette yer alan ilk 5 soru ankete katılanların kişisel bilgilerini ve meslekte bulunma sürelerini içermektedir. Diğer sorular iş sağlığı ve güvenliği konusundaki görüşlerine, sağlık ve güvenlik konusundaki bilgilerine, okullarda gerçekleşen kazalara, meslek hastalıklarına, ilkyardım konusuna değinmektedir.

Anket çalışmasının sonuçlarının değerlendirilmesinde SPSS 22 programı kullanılmıştır. Sorularda evet, hayır ve kısmen seçenekleri bulunmaktadır. Tüm sorular yüzdeler olarak belirtilmiş olup anketin güvenilirlik analizi test edilerek hata payı hesaplanmıştır. Ankette t-testi ve ANOVA (varyans analizi) kullanılarak elde edilen her sonuç çizelge şeklinde belirtilmiştir.

5. BULGULAR

Bu kısımda öğretmenlere uygulanan anket soruları ve bu sorulara verdikleri cevaplardan oluşan istatistiksel bulgular yer almaktadır.

5.1 Demografik Bulgular

Bu bölümde öğretmenlerin cinsiyet, yaş, mesleki deneyim, okuldaki görev yılı, günlük çalışma süresi gibi bilgiler yer almaktadır. 1. soru ile 5. soru arasındaki cevaplara ait veriler bu bölümde değerlendirilmiştir.

Soru 1: Cinsiyetiniz nedir?

Çizelge 5.1 : Öğretmenlerin cinsiyete göre dağılımları.

Cinsiyet	Frekans	Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde (%)
Erkek	50	33.3	33.3
Kadın	100	66.7	100.0
Toplam	150	100.0	

Çizelge 5.1’de görüldüğü gibi ankete katılan 150 öğretmenin 50’si erkek, 100’ü kadındır. Ankete katılan erkeklerin yüzdeler oranı %33.3, kadınların yüzdeler oranı %66.7 olarak belirlenmiştir.

Soru 2: Kaç yaşındasınız?

Çizelge 5.2 : Öğretmenlerin yaş aralıkları.

Yaş	Frekans	Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde (%)
25-35	49	32.7	32.7
35-50	85	56.7	89.3
50 ve üstü	16	10.7	100.0
Toplam	150	100.0	

Çizelge 5.2’de görüldüğü gibi ankete katılan öğretmenler ağırlıklı olarak %56.7 oranla 35-50 yaş arasındadır. 25-35 yaş arasındaki öğretmenler %32.7 oranında iken 50 yaş ve üstü öğretmenler en az katılımı %10.7 orana sahiptir.

Soru 3: Mesleki deneyiminiz kaç yıl?

Çizelge 5.3 : Öğretmenlerin toplam görev yıllarına göre dağılımları.

Mesleki Deneyim	Frekans	Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde (%)
1-5 yıl	22	14.7	14.7
5-15 yıl	65	43.3	58.0
15 yıl ve üstü	63	42.0	100.0
Toplam	150	100.0	

Çizelge 5.3'te görüldüğü gibi ankete katılanlardan 5-15 yıl arası deneyimli öğretmenler anketin %43.3'ünü, 15 yıl ve üstünde deneyim sahibi öğretmenler %42'sini oluşturmaktadır. Ankete en az katılanlar ise %14.7'lik oran ile 1-5 yıl arasında deneyimli öğretmenlerdir.

Soru 4: Bu okulda kaç yıldır görev almaktasınız?

Çizelge 5.4 : Öğretmenlerin şuan çalıştıkları okullardaki görev süreleri.

Okulda Görev Yılı	Frekans	Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde (%)
1-5 yıl	76	50.7	50.7
5-15 yıl	56	37.3	88.0
15 yıl ve üstü	18	12.0	100.0
Toplam	150	100.0	

Çizelge 5.4'te görüldüğü gibi şuan çalıştıkları okullardaki görev süresi 1-5 yıl arasında olan öğretmenler 76 kişi olup %50.7'lik oran ile anketin büyük çoğunluğunu oluşturmaktadır. 5-15 yıl arasında şuan okulunda görev alan öğretmenlerin oranı %37.3'tür. Buldukları okulda 15 yıl ve üzerinde çalışan öğretmenler %12 oranındadır.

Soru 5: Günlük çalışma süreniz kaç saat?

Çizelge 5.5 : Öğretmenlerin günlük çalışma süreleri.

Günlük Çalışma Süresi	Frekans	Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde (%)
6 saat	48	32.0	32.0
8 saat	69	46.0	78.0
8 saat ve üstü	33	22.0	100.0
Toplam	150	100.0	

Çizelge 5.5'te görüldüğü gibi ankete katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu %46'lık oran ile günde 8 saat çalışmaktadır. Bunu %32 oran ile günde 6 saat çalışan

öğretmenler takip etmektedir. 8 saat ve üstünde çalışan öğretmenler anketin %22'sini oluşturmaktadır.

5.2 İş Sağlığı ve Güvenliğine Yönelik Bulgular

Bu bölümde öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliğine yönelik bilgi düzeylerinden, bu konuda aldıkları eğitimlerden, meslek hastalıklarından, okullarda yaşanan kazalardan bahsedilmektedir. 6. soru ile 27. soru arasındaki cevaplara ait veriler bu bölümde değerlendirilmiştir.

Soru 6: İş Sağlığı ve Güvenliğinin önemi hakkında bilgi sahibi misiniz?

Çizelge 5.6 : İSG 'nin önemi hakkında bilgi durumu.

İSG'nin Önemi	Frekans	Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde (%)
Evet	99	66.0	66.0
Hayır	4	2.7	68.7
Kısmen	47	31.3	100.0
Toplam	150	100.0	

Çizelge 5.6'da görüldüğü gibi iş sağlığı ve güvenliğinin önemi hakkında bilgi sahibi olduğunu belirten öğretmenler anketin %66'sını oluşturmaktadır. Bu konuda kısmen bilgi sahibi olan öğretmenler %31.3 oranındadır. Öğretmenlerin yalnızca %2.7'si iş sağlığı ve güvenliğinin önemi hakkında bilgi sahibi olmadığını belirtmiştir.

Soru 7: İş Sağlığı ve Güvenliği ile ilgili uymanız gereken kurallar hakkında bilgi sahibi misiniz?

Çizelge 5.7 : İSG konusunda uyulması gereken kuralların bilgi durumu.

İSG Kuralları	Frekans	Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde (%)
Evet	84	56.0	56.0
Hayır	7	4.7	60.7
Kısmen	59	39.3	100.0
Toplam	150	100.0	

Çizelge 5.7'de görüldüğü gibi öğretmenlerin %56'sı evet cevabı ile iş sağlığı ve güvenliği konusunda uymaları gereken kurallar hakkında bilgi sahibi olduklarını belirtmişlerdir. Bu konuda kısmen bilgi sahibi olan öğretmenler %39.3 oranındadır. Öğretmenlerin yalnızca %4.7'si iş sağlığı ve güvenliği konusunda uyması gereken kurallar hakkında bilgi sahibi olmadığını belirtmiştir.

Soru 8: Mesleğiniz ile alakalı kaza riskleri ve tehlikeler hakkında bilgi sahibi misiniz?

Çizelge 5.8 : Kaza riskleri ve tehlikelerin bilgi durumu.

Meslekte Kaza Riskleri	Frekans	Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde (%)
Evet	89	59.3	59.3
Hayır	11	7.3	66.7
Kısmen	50	33.3	100.0
Toplam	150	100.0	

Çizelge 5.8’de görüldüğü gibi mesleği ile alakalı kaza riskleri ve tehlikeler hakkında bilgi sahibi olan öğretmenler evet cevabı ile %59.3 oranındadır. Kısmen cevabı veren öğretmenler %33.3 oranındadır. Mesleği ile ilgili kaza riskleri ve tehlike hakkında bilgi sahibi olmayan öğretmenlerin oranı %7.3’tür.

Soru 9: Aşağıda yer alan konularla ilgili almış olduğunuz eğitim veya eğitimler var mı? İşaretleyiniz.

Çizelge 5.9 : İSG eğitimleri alınma durumu.

Eğitimler	Frekans	Yüzde (%)	Birikimli Yüzde (%)
Temel İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi	136	45.3	90.7
Temel İlk Yardım Eğitimi	78	26.0	52.0
Yangın Eğitimi	44	14.7	29.3
Hijyen Eğitimi	42	14.0	28.0
Toplam	300	100.0	200.0

Öğretmenlere bu soruda birden fazla seçenek işaretleyebilecekleri söylenmiştir. Bu soruya cevap veren katılımcı sayısı 150 öğretmendir fakat katılımcı sayısı çoklandığı için toplam 300 olarak hesaplanmıştır. Çoklu yanıtı bu soruda frekans sayısı örneklemin hacmini geçmektedir. Çizelge 5.9’da görüldüğü gibi en fazla alınan eğitim %90.7 oran ile temel iş sağlığı ve güvenliği eğitimidir. Temel ilkyardım eğitimi %52, yangın eğitimi %29.3 oranındadır. En az alınan eğitim %28 oran ile hijyen eğitimidir.

Soru 10: Aşağıda yer alan konularla ilgili daha önce katılmış olduğunuz tatbikat veya tatbikatlar var mı? İşaretleyiniz.

Çizelge 5.10 : İSG tatbikatlarına katılma durumu.

Tatbikatlar	Frekans	Yüzde (%)	Birikimli Yüzde (%)
Deprem Tatbikatı	129	42.4	86.0
Yangın Tatbikatı	128	42.1	85.3
İlkyardım Tatbikatı	47	15.5	31.3
Toplam	304	100.0	202.7

Öğretmenlere bu soruda birden fazla seçenek işaretleyebilecekleri söylenmiştir. Bu soruya cevap veren katılımcı sayısı 150 öğretmendir fakat katılımcı sayısı çoklandığı için toplam 304 olarak hesaplanmıştır. Çoklu yanıtı bu soruda frekans sayısı örneklemin hacmini geçmektedir. Çizelge 5.10’da görüldüğü gibi en fazla işaretlenen seçenek %86’lık oran ile deprem tatbikatıdır. Yangın tatbikatına katılanların oranı %85.3’tür. En az işaretlenen seçenek %31.3 oran ile ilkyardım tatbikatıdır.

Soru 11: Çalıştığımız okulda acil çıkış kapılarının, kaçış merdivenlerinin ve acil durumlarda toplanma yerinin nerede olduğunu biliyor musunuz?

Çizelge 5.11 : Acil çıkışların bilinme durumu.

	Frekans	Yüzde (%)	Birikimli Yüzde (%)
Evet	126	84.0	84.0
Hayır	24	16.0	100.0
Toplam	150	100.0	

Çizelge 5.11’de görüldüğü gibi bu soruya verilen evet cevabı %84’lük bir orana sahiptir. Öğretmenlerin %16’sı ise çalıştıkları okulda acil çıkış kapılarını, kaçış merdivenlerini ve acil durumlarda toplanma yerini bilmediğini belirtmiştir.

Soru 12: Sağlık ve güvenlik işaretlerinin ne anlama geldikleri hakkında bilgi sahibi misiniz?

Çizelge 5.12 : Sağlık ve güvenlik işaretleri bilgisi durumu.

	Frekans	Yüzde (%)	Birikimli Yüzde (%)
Evet	81	54.0	54.0
Hayır	5	3.3	57.3
Kısmen	64	42.7	100.0
Toplam	150	100.0	

Çizelge 5.12’de görüldüğü gibi sağlık ve güvenlik işaretlerinin ne anlama geldiğini bilen öğretmenler %54’lük bir oran ile anketin çoğunluğunu oluşturmaktadır. Bu konuda kısmen bilgi sahibi olan öğretmenler %42.7 oranındadır. Sağlık ve güvenlik işaretlerini bilmediğini belirten öğretmenler %3.3 oranındadır.

Soru 13: Öğretmenlerin İş Sağlığı ve Güvenliği konusunda bilinçli olması sizce okullarda yaşanan kaza ve yaralanmaları azaltır mı?

Çizelge 5.13 : İSG bilincinin okul kazalarında etki durumu.

	Frekans	Yüzde (%)	Birikimli Yüzde (%)
Evet	140	93.3	93.3
Hayır	10	6.7	100.0
Toplam	150	100.0	

Çizelge 5.13'te görüldüğü gibi 140 kişi evet seçeneğini işaretleyerek %93.3'lük oranı oluştururken, %6.7'lik kısım hayır seçeneğini işaretlemiştir.

Soru 14: Öğrencilerinizi okuldaki tehlikeler ve kaza risklerine karşı bilgilendiriyor musunuz?

Çizelge 5.14 : İSG bilgi paylaşımı.

	Frekans	Yüzde (%)	Birikimli Yüzde (%)
Evet	103	68.7	68.7
Hayır	8	5.3	74.0
Kısmen	39	26.0	100.0
Toplam	150	100.0	

Çizelge 5.14'te görüldüğü gibi ankete katılan öğretmenlerin %68.7'si öğrencilerini okuldaki tehlikeler ve kaza risklerine karşı bilgilendirdiğini söylemiştir. Bu konuyla ilgili öğretmenlerin %26'sı kısmen bilgilendirme yaptığını, %5.3'ü bilgilendirme yapmadığını belirtmiştir.

Soru 15: Öğrencilerle ilgili düşme ve yaralanmaların en çok yaşandığı yer veya yerler hangisidir?

Çizelge 5.15 : Okul kazalarının meydana geldiği yerler.

	Frekans	Yüzde (%)	Birikimli Yüzde (%)
Okul Bahçesi	120	57.1	80.0
Sınıflar	41	19.5	27.3
Koridorlar	49	23.3	32.7
Toplam	210	100.0	140.0

Öğretmenlere bu soruda birden fazla seçenek işaretleyebilecekleri söylenmiştir. Bu soruya cevap veren katılımcı sayısı 150 öğretmendir fakat katılımcı sayısı çoklandığı için toplam 210 olarak hesaplanmıştır. Çoklu yanıt seçenekli bu soruda frekans sayısı örneklemin hacmini geçmektedir. Çizelge 5.15'te görüldüğü gibi %80 oran ile öğretmenler en çok okul bahçesinde düşme ve yaralanmaların olduğu görüşündedir.

Koridorlar şikkını işaretleyen öğretmenler anketin %32.7'sini, sınıflar şikkını işaretleyen öğretmenler anketin %27.3'ünü oluşturmaktadır.

Soru 16: Çalıştığınız okulda risk değerlendirmesi yapıldı mı?

Çizelge 5.16 : Risk değerlendirmesi durumu.

Risk Değerlendirmesi	Frekans	Yüzde (%)	Birikimli Yüzde (%)
Evet	116	77.3	77.3
Hayır	34	22.7	100.0
Toplam	150	100.0	

Çizelge 5.16'da görüldüğü gibi ankete katılan öğretmenlerin %77.3'ü çalıştıkları okulda risk değerlendirmesi yapıldığını, %22.7'si yapılmadığını belirtmiştir.

Soru 17: Herhangi bir iş kazası geçirmeniz durumunda kanunsal hak ve sorumluluklarınız hakkında bilgi sahibi misiniz?

Çizelge 5.17 : Kanunsal haklar bilgi durumu.

	Frekans	Yüzde (%)	Birikimli Yüzde (%)
Evet	54	36.0	36.0
Hayır	18	12.0	48.0
Kısmen	78	52.0	100.0
Toplam	150	100.0	

Çizelge 5.17'de görüldüğü gibi öğretmenler bu soruda en çok kısmen cevabını işaretleyerek %52 oran ile iş kazası geçirmeleri durumunda, kanunsal hak ve sorumlulukları hakkında kısmen bilgi sahibi olduklarını belirtmişlerdir. Kanunsal hak ve sorumluluklarını bildiğini belirten öğretmenler %36 oranındadır. Bu konuda bilgi sahibi olmadığını belirten öğretmenlerin oranı ise %12'dir.

Soru 18: Kişisel koruyucu donanımlar hakkında bilgi sahibi misiniz?

Çizelge 5.18 : Kişisel koruyucu donanımlar bilgi durumu.

Kişisel Koruyucu	Frekans	Yüzde (%)	Birikimli Yüzde (%)
Evet	43	28.7	28.7
Hayır	35	23.3	52.0
Kısmen	72	48.0	100.0
Toplam	150	100.0	

Çizelge 5.18'de görüldüğü gibi bu soruya verilen cevaplardan kısmen cevabı %48 oran ile en fazladır. Öğretmenler kişisel koruyucu ve donanımlar hakkında büyük çoğunlukla kısmen bilgi sahibidir. Öğretmenlerin %28.7'si kişisel koruyucu

donanımlar hakkında bilgi sahibi olduğunu, %23.3'ü bilgi sahibi olmadığını belirtmiştir.

Soru 19: İlk yardım konusunda yeterli olduğunuzu düşünüyor musunuz?

Çizelge 5.19 : İlk yardım bilgisi durumu.

İlk yardım	Frekans	Yüzde (%)	Birikimli Yüzde (%)
Evet	34	22.7	22.7
Hayır	45	30.0	52.7
Kısmen	71	47.3	100.0
Toplam	150	100.0	

Çizelge 5.19'da görüldüğü gibi ankete katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu %47.3'lük oran ile ilk yardım konusunda kısmen yeterli olduklarını belirtmişlerdir. Bu konuda yeterli olmadığını belirten öğretmenler %30 orana sahiptir. En az işaretlenen evet seçeneği ile öğretmenlerin yalnızca %22.7'si ilk yardım konusunda yeterli olduğunu belirtmiştir.

Soru 20: Meslek hastalıkları hakkında bilgi sahibi misiniz?

Çizelge 5.20 : Meslek hastalıklarının bilinme durumu.

Meslek Hastalıkları	Frekans	Yüzde (%)	Birikimli Yüzde (%)
Evet	61	40.7	40.7
Hayır	17	11.3	52.0
Kısmen	72	48.0	100
Toplam	150	100.0	

Çizelge 5.20'de görüldüğü gibi öğretmenlerin büyük çoğunluğu %48'lik oran ile meslek hastalıkları hakkında kısmen bilgi sahibi olduğunu belirtmiştir. Meslek hastalıkları hakkında bilgi sahibi olan öğretmenler 40.7 oranındadır. Bu konuda bilgi sahibi olmayan öğretmenlerin oranı %11.3 olarak görülmektedir.

Soru 21: Çalıştığımız okulda öğrencilerinize ait kan grubu listeleriniz mevcut mu?

Çizelge 5.21 : Kan grubu listelerinin bulunma durumu.

Kan grubu listeleri	Frekans	Yüzde (%)	Birikimli Yüzde (%)
Evet	40	26.7	26.7
Hayır	110	73.3	100.0
Toplam	150	100.0	

Çizelge 5.21'de görüldüğü gibi ankete katılan öğretmenlerin çoğunluğu bu soruya hayır cevabı vermiştir. Öğretmenlerin %73.3'ü öğrencilere ait kan grubu listelerinin

çalıştıkları okulda bulunmadığını belirtmiştir. Öğretmenlerin yalnızca %26.7'si çalıştıkları okulda kan grubu listelerinin mevcut olduğunu söylemiştir.

Soru 22: Mesleğiniz ile alakalı olduğunu düşündüğünüz aşağıdaki hastalıklar ile karşılaşıyor musunuz?

Bu soruda 4 hastalık ana başlıklar halinde belirtilerek öğretmenlerin çalışma hayatları boyunca karşılaştıkları hastalıkları işaretlemeleri istenmiştir. Öğretmenlere birden fazla seçenek işaretleyebilecekleri söylenmiştir. Ankette belirtilen hastalıklar şunlardır:

- Bel, boyun, eklem rahatsızlıkları (ayakta durmaktan kaynaklı)
- Kulak, burun, boğaz hastalıkları (faranjit, sinüzit)
- Alerjik rahatsızlıklar (astım, bronşit vb.)
- Mikrobik rahatsızlıklar (öğrencilerden bulaşan grip, nezle vb.)

Çizelge 5.22 : Fiziksel meslek hastalıklarının görülme durumu.

	Frekans	Yüzde (%)	Birikimli Yüzde (%)
Evet	136	90.7	90.7
Hayır	14	9.3	100.0
Toplam	150	100.0	

Çizelge 5.22'de görüldüğü gibi öğretmenlerin çoğunluğu %90.7 oran ile meslek hayatları boyunca 4 ana başlık halinde belirtilen hastalıklardan en az biri ile karşılaştıklarını belirtmiştir. Ankete katılan öğretmenlerin %9.3'ü hayır cevabı vererek bu hastalıklardan hiçbirine yakalanmadıklarını söylemiştir.

- Karşılaşıyor iseniz size uygun olanları işaretleyiniz.

Çizelge 5.23 : Fiziksel meslek hastalıkları çeşitlerinin görülme durumu.

	Frekans	Yüzde (%)	Birikimli Yüzde (%)
Bel, boyun, eklem rahatsızlıkları	96	28.9	70.6
Kulak, burun, boğaz hastalıkları	103	31.0	75.7
Alerjik rahatsızlıklar	33	9.9	24.3
Mikrobik rahatsızlıklar	100	30.1	73.5
Toplam	332	100.0	244.1

Yakalandıkları fiziksel meslek hastalıklarını işaretleyen 136 öğretmen bulunmaktadır. Fakat katılımcı sayısı çoklandığı için toplam 332 olarak hesaplanmıştır. Öğretmenler birden fazla seçenek de işaretlemiştir. Çoklu yanıt

seçeneği bulunduğu için frekans sayısı örneklemin hacmini geçmektedir. Çizelge 5.23'te görüldüğü gibi ankete katılan öğretmenler meslek hayatları boyunca %75.7 oranla en çok kulak, burun, boğaz hastalıkları yaşadıkları görüşündedir. Bunu %73.5 oranla öğrencilerden bulaşan grip, nezle gibi mikrobik rahatsızlıklar takip etmektedir. Bel, boyun, eklem rahatsızlıkları %70.6 oranındadır. Öğretmenlerde en az görülen alerjik hastalıklar olup %24.3 oranındadır.

Soru 23: Mesleğiniz ile alakalı olduğunu düşündüğünüz aşağıdaki psikolojik durumlar ile karşılaşıyor musunuz?

Bu soruda psikolojik rahatsızlıklar 6 ana başlık halinde verilerek öğretmenlerin meslek hayatları boyunca bunlardan hangileriyle karşılaştıkları tespit edilmek istenmiştir. Öğretmenlere bu soruda birden fazla seçenek işaretleyebilecekleri söylenmiştir. Bu psikolojik durumlar şunlardır:

- Aşırı yorgun hissetme
- Stres
- Anksiyete (kaygı bozukluğu)
- Baş ağrısı
- Sinirsel problemler
- İşe devamsızlık isteği

Çizelge 5.24 : Psikolojik meslek hastalıklarının görülme durumu.

	Frekans	Yüzde (%)	Birikimli Yüzde (%)
Evet	131	87.3	87.3
Hayır	19	12.7	100.0
Toplam	150	100.0	

Çizelge 5.24'te görüldüğü gibi öğretmenlerin 87.3'ü meslek hayatları boyunca 6 ana başlık halinde belirtilen psikolojik durumlara maruz kalmaktadır. Öğretmenlerin %12.7'si meslekleriyle bağlantılı olarak bu psikolojik durumlardan herhangi birisiyle karşılaşmadıklarını belirtmiştir.

- Karşılaşıyor iseniz size uygun olanları işaretleyiniz.

Çizelge 5.25 : Psikolojik meslek hastalıkları çeşitlerinin görülme durumu.

	Frekans	Yüzde (%)	Birikimli Yüzde (%)
Aşırı yorgun hissetme	98	27.7	74.8
Stres	86	24.3	65.6
Anksiyete	19	5.4	14.5
Baş ağrısı	76	21.5	58.0
Sinirsel problemler	48	13.6	36.6
İşe devamsızlık isteği	27	7.6	20.6
Toplam	354	100.0	270.2

Yakalandıkları psikolojik meslek hastalıklarını işaretleyen 131 öğretmen bulunmaktadır. Fakat katılımcı sayısı çoklandığı için toplam 354 olarak hesaplanmıştır. Öğretmenler birden fazla seçenek de işaretlemiştir. Çoklu yanıt seçeneği bulunduğu için frekans sayısı örneklemin hacmini geçmektedir. Çizelge 5.25'te görüldüğü gibi ankete katılan öğretmenler meslek hayatları boyunca %74.8 oranla en fazla aşırı yorgun hissetme şikkını işaretlemiştir. Bunu %65.6 oranla stres şikkı takip etmektedir. Baş ağrısı şikkını işaretleyen öğretmenlerin oranı %58, sinirsel problemler şikkını işaretleyen öğretmenlerin oranı %36.6 ve işe devamsızlık isteği şikkını işaretleyen öğretmenlerin oranı %20.6'dır.

Soru 24: Yaralanmalarda nasıl davranmanız gerektiğini biliyor musunuz?

Çizelge 5.26 : Yaralanmalarda davranış durumu.

	Frekans	Yüzde (%)	Birikimli Yüzde (%)
Evet	52	34.7	34.7
Hayır	10	6.7	41.3
Kısmen	88	58.7	100.0
Toplam	150	100.0	

Çizelge 5.26'da görüldüğü gibi bu soruda katılımcılar %58.7 oranında en fazla kısmen seçeneğini işaretlemiştir. Öğretmenler, yaralanmalarda nasıl davranması gerektiği hakkında çoğunluk olarak kısmen bilgi sahibidir. Yaralanmalarda nasıl davranması gerektiği hakkında bilgi sahibi olduğunu belirten öğretmenlerin oranı %34.7'dir. Bu konuda nasıl davranması gerektiğini bilmediğini belirten öğretmenler %6.7 oranındadır.

Soru 25: Yangın tüplerini kullanabilir misiniz?

Çizelge 5.27 : Yangın tüplerini kullanma durumu.

Yangın Tüpleri	Frekans	Yüzde (%)	Birikimli Yüzde (%)
Evet	72	48.0	48.0
Hayır	78	52.0	100.0
Kısmen	150	100.0	

Çizelge 5.27’de görüldüğü gibi ankete katılan öğretmenler bu soruya birbirine yüzdeler dilim olarak yakın cevaplar vermişlerdir. Yangın tüplerini kullanabildiğini belirten öğretmenler %48’lik bir orana, yangın tüplerini kullanamadığını belirten öğretmenler %52’lik bir orana sahiptir.

Soru 26: Acil bir durumla karşılaştığınız zaman soğukkanlı davranabilir misiniz?

Çizelge 5.28 : Acil durumlarda davranış durumu.

	Frekans	Yüzde (%)	Birikimli Yüzde (%)
Evet	98	65.3	65.3
Hayır	52	34.7	100.0
Toplam	150	100.0	

Çizelge 5.28’de görüldüğü gibi bu soruya öğretmenler çoğunlukla evet cevabı vermişlerdir. Ankete katılan öğretmenler acil bir durumla karşılaştıkları zaman, soğukkanlı davrandıklarını söylemişlerdir. Evet cevabı %65.3 oranında çoğunluk tarafından işaretlenmiştir. Acil bir durumla karşılaştıkları zaman soğukkanlı davranmadığını belirten öğretmenlerin oranı %34.7’dir.

Soru 27: İş Sağlığı ve Güvenliği dersi sizce okullarda zorunlu bir ders olarak okutulmalı mıdır?

Çizelge 5.29 : İSG dersinin zorunlu ders olma durumu.

	Frekans	Yüzde (%)	Birikimli Yüzde (%)
Evet	132	88.0	88.0
Hayır	18	12.0	100.0
Toplam	150	100.0	

Çizelge 5.29’da görüldüğü gibi bu soruya cevap veren 150 öğretmenden %88’i iş sağlığı ve güvenliği dersinin okullarda zorunlu bir ders olarak okutulması gerektiğini düşünürken, %12’si iş sağlığı ve güvenliği dersinin okullarda zorunlu bir ders olarak okutulmasına gerek olmadığı görüşündedir.

5.3 Güvenilirlik Analizi

Güvenilirlik analizi yapmamızın nedeni, anketteki tüm soruların katılımcılar tarafından aynı düzeyde algılanıp algılanmadığını ölçmektir. Güvenilirlik analizinde hesaplanan Cronbach's alfa katsayısı;

$0.00 \leq \alpha < 0.40$ ise ölçek güvenilir değildir.

$0.40 \leq \alpha < 0.60$ ise ölçek düşük güvenilirliktedir.

$0.60 \leq \alpha < 0.80$ ise ölçek oldukça güvenilirdir.

$0.80 \leq \alpha < 1.00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilirdir.

Çizelge 5.30 : Cronbach's alpha katsayısı

Cronbach's Alpha	Soru Sayısı
.814	22

Anketin toplamında Cronbach's Alpha değeri çizelge 5.30'da görüldüğü gibi 0.814 olarak bulunmuştur. Anketin %81.4 oranında yüksek derecede güvenilir olduğu görülmektedir. Yapılan araştırmada, demografik özellikleri içeren sorular hariç diğer soruların ölçek güvenilirliğine ait Cronbach's Alpha değerleri ve ortalamaları bulunmuş olup çizelge 5.31'de verilmiştir

Çizelge 5.31 : Tüm soruların cronbach's alpha değeri ve ortalaması.

Anket Soruları	Cronbach's Alpha	Ortalama
6.Soru	.801	1.59
7.soru	.789	1.70
8.soru	.794	1.65
9.soru	.796	1.00
10.soru	.812	1.00
11.soru	.817	1.11
12.soru	.798	1.81
13.soru	.815	1.03
14.soru	.810	1.38
15.soru	.802	1.00
16.soru	.807	1.16
17.soru	.797	2.27
18.soru	.784	2.08
19.soru	.802	2.43
20.soru	.813	2.03
21.soru	.806	1.76
22.soru	.801	1.00
23.soru	.810	1.00
24.soru	.788	2.35
25.soru	.807	1.62
26.soru	.804	1.41
27.soru	.817	1.08

5.4 T Testi

Bu bölümde öğretmenlerin demografik özelliklerine göre anket sorularına verdikleri cevapların değişiklik gösterip göstermediği tespit edilmiştir. Cinsiyete göre araştırma yaparken gruplama değişkenimiz 2 gruba ayrıldığı için t testi uygulanmıştır. Bunun için öncelikle Levene testiyle varyansların eşit olup olmadığı araştırılmıştır.

Grup değişkeninin 2 gruptan fazla olduğu yaş ve mesleki deneyim özelliklerinde ise varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır.

Çizelge 5.32’de yer alan ilk anlamlılık (p) değeri Levene testine göre cinsiyet açısından varyansların eşit olup olmadığını göstermektedir.

$p > 0.05$ ise varyanslar birbirine eşittir.

$p < 0.05$ ise varyanslar birbirine eşit değildir.

Çizelge 5.32 : t testi sonuçları.

Levene Testi		t testi			%95 güven seviyesi			
F	Anlamlılık (p)	t	df	Anlamlılık (-2 yönlü)	Ortalama farkı	Std hata farkı	En düşük	En yüksek
1.223	.271	-1.738	148	.084	-.08409	.04837	-.17968	.01150
		-1.688	90.819	.095	-.08409	.04982	-.18305	.01486

Çizelge 5.32’de anlamlılık değeri (p) $0.271 > 0.05$ olduğu için Levene testine göre cinsiyet açısından varyanslar homojen dağılmaktadır. Varyanslar eşit olduğu için 1. satırda yer alan değerler bizim istatistiksel bilgilerimizi içermektedir. Varyansların eşit olmadığı durumlarda 2. satıra göre bilgi alınmaktadır.

Varyanslar eşit olduğu için Çizelge 5.32’de yer alan birinci satırda anlamlılık (-2 yönlü p) değeri iş sağlığı ve güvenliğine yönelik görüşlerin cinsiyetler açısından anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını ifade etmektedir.

- Öğretmenlerin demografik özellikleri ile iş sağlığı ve güvenliğine yönelik görüşleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

h_0 : Öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliğine yönelik görüşleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

h_1 : Öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliğine yönelik görüşleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Cinsiyetlere göre anket sorularına verilen cevaplarda anlamlılık değeri (-2 yönlü p);

- $p < 0.05$ ise anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir.
- $p > 0.05$ ise anlamlı bir farklılık görülmemektedir.

$0.084 > 0.05$ olduğu için h_1 hipotezi reddedilmektedir. Bu durumda h_0 hipotezi geçerli olur. Öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliğine yönelik görüşleri cinsiyetler açısından farklılık göstermemektedir.

5.5 Anova Testi (Yaş)

Öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliğine yönelik görüşlerinin yaşlarına göre değişip değişmediği Anova testi ile belirlenmiştir. Öncelikle yaş için varyans homojenlik testi uygulanmıştır.

Çizelge 5.33 : Yaş için varyans homojenlik testi.

Yaş İçin Varyans Homojenlik Testi			
Levene İstatistikleri	df1	df2	Anlamlılık (p)
. 813	2	147	. 445

$p > 0.05$ ise varyanslar eşittir.

$p < 0.05$ ise varyanslar eşit değildir.

$0.445 > 0.05$ olduğu için varyanslar eşittir.

Çizelge 5.34 : Yaş için anova testi.

	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık (p)
Gruplararası	. 014	2	. 007	. 089	. 915
Gruplarıçi	11.765	147	. 080		
Toplam	11.779	149			

h_0 : Öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliğine yönelik görüşleri yaşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

h_1 : Öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliğine yönelik görüşleri yaşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Yaşa göre anket sorularına verilen cevaplarda anlamlılık değeri (p);

- $p < 0.05$ ise anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir.

- $p > 0.05$ ise anlamlı bir farklılık görülmemektedir.

Anova testinde bulunan $0.915 > 0.05$ olduğuna göre h_1 hipotezi reddedilmektedir. Bu durumda h_0 hipotezi geçerli olur. Öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliğine yönelik görüşleri yaşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

5.6 Anova Testi (Mesleki Deneyim)

Öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliğine yönelik görüşlerinin mesleki deneyimlerine göre değişip değişmediği Anova testi ile belirlenmiştir. Öncelikle mesleki deneyim için varyans homojenlik testi uygulanmıştır.

Çizelge 5.35. Mesleki deneyim için varyans homojenlik testi

Mesleki Deneyim İçin Varyans Homojenlik Testi			
Levene İstatistikleri	df1	df2	Anlamlılık (p)
1.233	2	147	.294

$p > 0.05$ ise varyanslar eşittir.

$p < 0.05$ ise varyanslar eşit değildir.

$0.294 > 0.05$ olduğu için varyanslar eşittir.

Çizelge 5.36 : Mesleki deneyim için anova testi..

	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık (p)
Gruplararası	.005	2	.003	.033	.968
Gruplarıçi	11.774	147	.080		
Toplam	11.779	149			

h_0 : Öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliğine yönelik görüşleri mesleki deneyimlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

h_1 : Öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliğine yönelik görüşleri mesleki deneyimlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Mesleki deneyime göre anket sorularına verilen cevaplarda anlamlılık değeri (p);

- $p < 0.05$ ise anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir.
- $p > 0.05$ ise anlamlı bir farklılık görülmemektedir.

Anova testinde bulunan $0.968 > 0.05$ olduğuna göre h_1 hipotezi reddedilmektedir. Bu durumda h_0 hipotezi geçerli olur. Öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliğine yönelik görüşleri mesleki deneyimlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

6. TARTIŞMA

Bu bölümde öğretmenlere uygulanan anket çalışmasına ait sonuçlar tartışılmıştır. 150 öğretmene ait demografik bilgilerin sonuçları 5.1, 5.2, 5.3, 5.4 ve 5.5 numaralı çizelgelerde açıklanmıştır.

Çizelge 5.6'da iş sağlığı ve güvenliğinin önemi hakkında öğretmenlerin %66'sının bilgi sahibi olduğu görülmektedir. Kısmen ve hayır seçeneklerini işaretleyen toplamda %34'lük kısım bu konuda tam anlamıyla bilgi sahibi olmadığını belirtmiştir. Öğretmenlerin çoğunluğunun bu konuda bilgi sahibi olduklarını söyleyebiliriz ancak tam anlamıyla bilgi sahibi olmayanların oranı biraz yüksektir. İş sağlığı ve güvenliği okullarda son derece önem verilmesi gereken bir konu olduğundan tüm öğretmenlerin bilgi sahibi olması beklenmektedir.

Çizelge 5.7'de iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili uyması gereken kuralları tam anlamıyla bildiğini belirten öğretmenlerin oranı %56'dır. Bu kuralları tam bilmeyen öğretmenlerin oranı %44'tür. Kuralları tam anlamıyla bilmeyen öğretmenlerin oranı azımsanamayacak düzeydedir. Bu da iş sağlığı ve güvenliği konusunda uyulması gereken kurallarda öğretmenlerde eksiklikler olduğunu bize göstermektedir.

Çizelge 5.8'de öğretmenlerin meslekleriyle alakalı kaza riskleri ve tehlikeler konusundaki bilgi düzeyleri gösterilmiştir. %59.3'ü bu konuda bilgi sahibi olduklarını belirtirken, geriye kalan %40.6'lık kısım kısmen ve hayır cevabıyla mesleki kaza riskleri ve tehlikeleri tam anlamıyla bilmediklerini söylemişlerdir. %40.6 oranı azımsanamayacak bir orandır.

Çizelge 5.9'a göre öğretmenler en fazla temel iş sağlığı ve güvenliği eğitimi (%90.7), en az hijyen eğitimi (%28) almıştır. Temel ilk yardım eğitimi alanlar %52 oranındadır ve öğretmenlerin yarısından fazlasının temel ilk yardım eğitimi bulunmadığını söyleyebiliriz. %29.3 oranında yangın eğitimi alan öğretmen bulunmaktadır. Bu oran da diğer eğitimlere göre çok düşüktür. Genel olarak bakıldığında öğretmenlerin aldıkları eğitimlerde düşük bir oran görülmektedir. Bu

eğitimlerin önemi iş sağlığı ve güvenliği açısından büyüktür. Eğitimlerdeki eksikliklerin giderilmesi gerekmektedir.

Çizelge 5.10 göre öğretmenlerin en çok katıldığı tatbikat deprem tatbikatı (%86), sonra yangın tatbikatı (%85.3) olarak görülmektedir. En az katıldıkları ilkyardım tatbikatı %31.3 oranındadır. Tatbikatlara katılan öğretmen sayısının yüksek olduğunu söyleyebiliriz ancak ilkyardım tatbikatına katılan öğretmenlerin oranının az olması öğretmenlerin ilkyardım uygulamalarında eksik olduğunu bize göstermektedir. Bu da okullarda yaşanabilecek kaza ve yaralanmalarda olumsuzluklar meydana getirebilir.

Çizelge 5.11’de öğretmenlerin çalıştıkları okulda acil çıkış kapıları, kaçış merdivenleri ve acil durumlarda toplanma yeri konusundaki bilgi durumu gösterilmektedir. Ankete katılan öğretmenlerin %16’sı bunların yerini bilmediğini belirtmiştir. Öğretmenlerin %84’ü acil çıkış kapıları, kaçış merdivenleri ve acil durumlarda toplanma yeri konusunda bilgi sahibidir. Bu konuda bilgi sahibi olan öğretmen sayısının fazla olması son derece olumlu bir durumdur.

Çizelge 5.12’de öğretmenlerin sağlık ve güvenlik işaretleri konusunda bilgi düzeyleri ölçülmüştür. Öğretmenlerin %54’ü sağlık ve güvenlik işaretleri hakkında bilgi sahibidir. Geriye kalan kısmın (%46) sağlık ve güvenlik işaretlerinde eksik oldukları görülmektedir. %46’lık oran göz ardı edilemeyecek derecededir. Bu konudaki bilgi seviyesi düşüktür. Sağlık ve güvenlik işaretleri, çalışanları meydana gelebilecek kazalara karşı bilgilendirdiği için tam anlamıyla öğrenilmesi önem arz etmektedir.

Çizelge 5.13’e göre öğretmenlerin %93.3’ü iş sağlığı ve güvenliği konusunda öğretmenler bilinçli olursa okullarda yaşanan kaza ve yaralanmalar azalır şeklinde düşünmektedir. Öğretmenlerin %6.7’si bu görüşe katılmamaktadır. Öğretmenlerin bu konuda bilinçli olması okullardaki olası tehlikelerin ve risklerin önceden farkedilmesine olanak sağlar. Bunun da okullarda yaşanan kaza ve yaralanmaları azaltabileceği düşünülmektedir.

Çizelge 5.14’e göre öğretmenlerin %68.7’si öğrencilerini okuldaki tehlikeler ve kaza risklerine karşı bilgilendirdiğini, geriye kalanlar kısmen bilgilendirdiğini veya hiç bilgilendirmediğini belirtmiştir. Öğrencileri okuldaki tehlikelere ve kaza risklerine karşı bilgilendirmek onlarda farkındalık seviyesini yükselterek oluşabilecek kaza ve yaralanmaları azaltabilir. Bu konuda gereken farkındalık tüm öğretmenler tarafından sağlanmalıdır.

Çizelge 5.15'te öğretmenler öğrenciler ile ilgili düşme ve yaralanmaların en çok okul bahçesinde (%57.1) yaşandığını belirtmiştir. Bu durumda öğretmenlerin çoğunluğu okul bahçesinde düşme ve yaralanmaların yaşandığı görüşündedir. Öğretmenlerin koridorlarda ve sınıflarda da dikkatli olması gerekmektedir ancak en çok bahçelerde gereken güvenlik önlemleri sağlanmalıdır. Çizelge 5.16'da öğretmenlerin %77.3'ü çalıştıkları okulda risk değerlendirmesi yapıldığını belirtmiştir. Anketler değerlendirilirken, risk değerlendirmesi sorusunda öğretmenlerin verilmiş olan evet ve hayır cevapları dışında ek olarak bilmiyorum cevaplı şık kutusu çizip onu işaretlediği görülmüştür. Kendileri bilmiyorum yanıtı oluşturup onu işaretleyen öğretmenler aynı zamanda hayır şikkını da işaretlemiştir. Yani bu soruda hayır şikkı işaretleyen öğretmenlerin aslında çalıştıkları okulda risk değerlendirmesi yapıp yapılmadığını bilmedikleri tespit edilmiştir

Çizelge 5.17'de öğretmenlerin yalnızca %36'sı herhangi bir iş kazası geçirmeleri halinde kanunsal hak ve sorumluluklarını bildiklerini söylemişlerdir. Bu konuda kısmen bilgi sahibi olan öğretmenler %52 oranla çoğunluktadır. Kanunsal hak ve sorumluluklarının farkında olan öğretmen oranı düşüktür. Çizelge 5.18'e göre kişisel koruyucu donanımlar hakkında tam anlamıyla bilgi sahibi olan %28.7 oranında öğretmen sayısı mevcuttur. Buradan yola çıkarak öğretmenlerin kişisel koruyucu donanımların ne olduğu hakkında fazla bilgi sahibi olmadıklarını söyleyebiliriz.

Çizelge 5.19'da okullarda büyük önem taşıyan bir konu olan ilkyardımın öğretmenlerdeki bilgi seviyesi ölçülmüştür. Öğretmenlerin yalnızca %22.7'si bu konuda tam bilgi sahibi olduklarını belirtmişlerdir. Kısmen (%47.3) ilkyardım bilgisine sahip öğretmenler büyük çoğunluğu oluşturmaktadır. Okullarda en önemli şeylerden biri olan ilkyardıma tam anlamıyla bilen öğretmen sayısının az olması bu konuda büyük eksiklikler olduğunu bize göstermektedir. Çizelge 5.20'ye göre meslek hastalıkları hakkında bilgi sahibi olan öğretmenler %40.7 lik bir kesimdir. Meslek hastalıklarının öğretmenler tarafından bilinme oranı düşüktür.

Çizelge 5.21'e göre öğretmenlerin %73.3'ü çalıştıkları okulda öğrencilere ait kan grubu listeleri bulunmadığını söylemişlerdir. %73.3 büyük bir orandır. Kaza ve yaralanmalarda öğrencilere ait kan grubu listeleri hayati önem taşımaktadır. Bu listelerin okullarda yer almamasının, yaşanabilecek kaza ve yaralanmalarda ciddi bir tehlike yaratabileceği düşünülmektedir.

Çizelge 5.22'deki bulgulara göre öğretmenlerin %90.7'si mesleklerine bağlı olarak bir fiziksel rahatsızlık ile karşılaşmaktadır. Çizelge 5.23'te bu fiziksel rahatsızlıkların karşılaşılma oranları belirtilmiştir. Öğretmenlerin ciddi bir çoğunluğunun bu fiziksel hastalıklardan etkilendiğini söylemek mümkündür. Fiziksel hastalıklar öğretmenlerin sağlığını olumsuz yönde etkileyerek iş verimini düşürmektedir. Çizelge 5.24'e göre öğretmenlerin %87.3'ü mesleklerine bağlı olarak aşırı yorgun hissetme, stres, anksiyete, baş ağrısı, sinirsel problemler, işe devamsızlık isteği gibi psikolojik durumlara maruz kaldıklarını dile getirmişlerdir. Çizelge 5.25'te bu rahatsızlıkların karşılaşılma oranları gösterilmiştir. Bu psikolojik durumlar öğretmenlerin sağlığını olumsuz yönde etkileyerek iş verimini düşürmektedir. Hem fiziksel hem psikolojik olarak meslek hastalıklarından etkilenen öğretmen oranı çok yüksektir. Özellikle psikolojik durumlarla ilgili sorun yaşayan öğretmenler okula ve derslere adapte olmada zorluk yaşayabilir.

Çizelge 5.26'da öğretmenlerin yaralanmalarda nasıl davranması gerektiği konusundaki bilgi seviyeleri ölçülmüştür. %58.7'si bu konuda kısmen bilgi sahibi olduğunu belirtmiştir. İlk yardım konusunda öğretmenlerin tam bilgi sahibi olmaması yaralanmalarda davranış durumunu etkileyebilir. İlk yardım bilgisi eksik olan öğretmenler kaza ve yaralanma anında ne yapılacağını bilemeyebilir. Yaralanmalarda davranış durumunun ilk yardım bilgisiyle ilişkili olduğu düşünülmektedir. İlk yardım konusundaki eksiklerin giderilmesinin yaralanmalarda doğru davranış durumunu arttıracığını söyleyebiliriz.

Çizelge 5.27'ye göre öğretmenlerin %48'i yangın tüpü kullanma konusunda bilgili olduğunu belirtirken, %52'si yangın tüpü kullanmayı bilmemektedir. Okullarda yangın güvenliğinin sağlanmasında yangın tüpü kullanımı önemli bir yer tutar. Yangın tüpü kullanabilen öğretmenlerin oranı kullanamayanlara göre daha azdır. Bu durum yaşanabilecek olası bir yangında hayati önem taşıması durumundan ciddi olumsuzluklara neden olabilir.

Çizelge 5.28'deki sonuçlara göre öğretmenlerin %65.3'ü acil bir durum karşısında soğukkanlı davranabileceğini belirtmiştir. Bu gibi durumlarda soğukkanlı davranmak olaylara doğru ve zamanında müdahale etmenin temel kuralıdır. Acil bir durum ya da hastalıklar karşısında soğukkanlı ve bilinçli davranarak doğru hareket etmek, çocukların bu tip durumlardan en az zararla kurtulmasına olanak sağlar.

Çizelge 5.29'a göre öğretmenlerin %88'i okul müfredatında İş Sağlığı ve Güvenliği dersinin yer alması gerektiği görüşündedir. %12'si ise bu dersin müfredatta yer almaması gerektiğini belirtmiştir. Okullarda güvenli yaşam bilincinin oluşturulabilmesi için, çocukların küçük yaşlardan itibaren sağlık ve güvenlik konusunda farkındalık kazanması gerekmektedir. Bu farkındalığı kazandırabilmenin yollarından biri de, eğitim öğretim faaliyetlerinde iş sağlığı ve güvenliği kurallarına yer vermektir. Kendisine neyin zarar verebileceğinin bilincinde olan ya da bir sağlık problemiyle karşılaştığı zaman bu konuda nasıl davranabileceğini bilen çocuklar yetiştirmek, şüphesiz okullarda yaşanan kazaları ve buna bağlı yaralanmaları azaltır.

Öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin bilgi düzeylerinin incelenmesine yönelik uygulanan anketin güvenilirlik analizi p değeri çizelge 5.30'da görüldüğü gibi 0.814 bulunmuştur. Bu sonuca göre anketin güvenilir olduğu açıktır.

T testi yapılarak öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliğine yönelik sorulara verdikleri cevapların cinsiyete göre değişiklik gösterip göstermediği incelenmiştir. Öncelikle varyans homojenlik testine bakılmıştır. Çizelge 5.32'de p değerinin 0.084 çıkması öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliğine yönelik sorulara verdikleri cevapların cinsiyete göre farklılık göstermediğini göstermektedir.

Öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliğine yönelik sorulara verdikleri cevapların yaşa ve mesleki deneyime göre değişip değişmediği Anova testi (varyans analizi) ile belirlenmiştir. Öncelikle varyans homojenliği incelenmiştir. Yaşa göre yapılan anova testi sonuçları çizelge 5.34'te gösterilmiştir. Sonuçlara göre p değerinin 0.915 çıkması öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliğine yönelik sorulara verdikleri cevapların yaşa göre değişmediğini göstermektedir. Mesleki deneyime göre anova testi sonuçlarına baktığımızda önce varyans homojenliği incelenmiştir. Çizelge 5.36'da p değerinin 0.968 olması öğretmenlerin mesleki deneyimleri ile iş sağlığı ve güvenliğine yönelik sorulara verdikleri cevaplar arasında bir ilişki bulunmadığını bize göstermektedir. Öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliğine yönelik sorulara verdikleri cevapların cinsiyetleriyle, yaşlarıyla ve mesleki deneyimleriyle arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır.

7. SONUÇ VE ÖNERİLER

Eğitim ciddi bir iştir. Öğretmenler eğitim ve öğretim faaliyetlerini sağlamanın yanında öğrencilerin güvenliğini korumakla da yükümlüdürler ancak bu büyük sorumluluğu yalnızca öğretmenlere yüklemek yanlıştır. Güvenli bir okul ortamının sağlanması için öğretmenlerin, okul idaresinin ve öğrencilerin işbirliği içinde olması gerekmektedir. İş sağlığı ve güvenliği adına yapılacaklardan biri, eğitimler düzenleyerek öğretmenleri bu konuda daha fazla bilgilendirmektir. Öğretmenlerin bilinçli olması, öğrencileri kaza ve tehlikelerden koruyabileceği gibi acil sağlık sorunlarında meydana gelebilecek zararları büyük oranda azaltabilir. Öğrencilerin de bu konuda ders alması gerekmektedir. Çocuk kendi güvenliği için tehlikeli olan davranışları iyi bilirse, bu davranışlardan uzak durur. Böylece kazalar azalabilir. Sağlık ve güvenlik adı altında okul müfredatına bir ders eklenirse öğrencilerin bilinçlenmesi sağlanabilir.

Okullarda iş sağlığı ve güvenliği uzmanı bulunmamaktadır. MEB'in talimatı doğrultusunda her ilde yer alan tüm okullarda gerekli risk değerlendirmeleri yapılmış olup, okullarda meydana gelebilecek kazalara karşı önlemler alınmaktadır. Ayrıca her okulda kurulan OSGK ve varsa ASGK iş sağlığı ve güvenliği adına gerekli çalışmaları yürütmektedir. Buna rağmen her okulda iş sağlığı ve güvenliği uzmanının bulunması, bu konuda gerekli her işi iş sağlığı ve uzmanının yürütmesi şüphesiz daha doğru bir adım olur.

Okul ortamında emniyetin sağlanması ve bunu devam ettirmek okul yöneticilerinin olduğu kadar öğretmenlerin de sorumluluğudur. Bir okulun hedeflerine ulaşabilmesi, öncelikle okulda bulunan herkesin güvenliğinin sağlanmasından geçer.

Kırklareli il merkezinde seçilen çeşitli ilkokullar ve ortaokullar olmak üzere toplam 11 temel eğitim kurumunda çalışan 100 kadın 50 erkek öğretmene anket uygulanarak iş sağlığı ve güvenliğine yönelik bilgi düzeyleri ölçülmüştür. Anket çalışmasına katılan öğretmenlerin yaş aralıklarına baktığımızda büyük çoğunluğunun 35-50 yaş (%56.7) arasında olduğu görülmektedir (çizelge 5.2). Meslekte 5-15 yıl (%43.3) arasında çalışan öğretmenlerin oranı fazladır (çizelge 5.3).

Anketin sonuçlarını incelediğimizde, öğretmenlerin genel olarak iş sağlığı ve güvenliği konusunda kısmen bilgi sahibi oldukları görülmektedir. Öğretmenler iş sağlığı ve güvenliğinin önemi ile bu konuda uyulması gereken kuralların son derece önem teşkil ettiğinin bilincindedir fakat iş sağlığı ve güvenliğine yönelik birçok konuda eksik oldukları tespit edilmiştir. Sağlık ve güvenlik işaretleri, ilkyardım bilgisi, yaralanmalarda davranış durumu, yangın tüpü kullanımı gibi konularda tam anlamıyla bilgi sahibi olunmamasının yaşanabilecek kazaları ve buna bağlı yaralanmaları olumsuz etkileyeceği düşünülmektedir. Öğrencileriyle okullarda bulunan tehlikeler ve bu tehlikelerden meydana gelebilecek kazalar konusunda paylaşım yapan öğretmenlerin sayısı fazladır. Ankete katılan öğretmenler iş sağlığı ve güvenliğinde bilinçli olurlarsa, okullarda yaşanan kaza ve yaralanmaların azalacağı görüşündedir. Ayrıca müfredatta iş sağlığı ve güvenliği adında bir ders eklenmesi gerektiğini düşünen öğretmenlerin sayısı oldukça fazladır. Bu da bize öğretmenlerin birçoğunun iş sağlığı ve güvenliği hakkında yeterli donanımda olmasalar da, bu konunun üzerinde önemle durulması gerektiğini düşündüklerini göstermektedir. Okullarda iş sağlığı ve güvenliği adına aşağıdaki öneriler dikkate alınabilir:

- Ülkemizde kamu kurum ve kuruluşlarında 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun önemi halen yeteri kadar bilinmemekte olup, öncelikle bunun önemi gerekli eğitimlerle tüm öğretmenlere, okul yöneticilerine, okul personeline, öğrencilere anlatılarak bu konuda farkındalığın artırılması sağlanabilir.
- Öğretmenler başta olmak üzere okul yöneticileri ve gerekirse okul personeline düzenli olarak iş sağlığı ve güvenliği eğitimleri verilmelidir. Bu eğitimler her yıl eğitim öğretim yılının başında uygulanmalıdır. Öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin iş sağlığı ve güvenliğine yönelik eğitimleri meslek hayatları boyunca yenilenmelidir. İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili konularda sınavlar yapılarak her yıl başarı durumu değerlendirilerek öğretmenlerin, okul yöneticilerinin eğitim belgeleri yenilenmelidir.
- Temel ilkyardım eğitimi, yangın eğitimi, hijyen eğitimi gibi eğitimlere, öğretmenlerin düşük oranda katıldıkları tespit edilmiştir. Bu eğitimlerin öğretmenlere verilerek tamamlanması gerekmektedir. Özellikle ilkyardım eğitiminin önemi büyüktür. Öğrencilerin yaralanmasında veya sağlık

sorunlarında ilkyardım bilgisinin olması hayat kurtarır. İlkyardımın yalnızca eğitim olarak değil uygulamalar halinde verilmesi daha kalıcı olabilir.

- Okullarda hijyen kurallarına dikkat edilmesi amacıyla öğrencilere de uygulama yoluyla düzenli olarak hijyen eğitimleri verilebilir. Bu eğitim adı altında öğrenciler, haftada birkaç gün okul çıkışlarından sonra dönüşümlü olarak okulda kalarak işbirliği içerisinde kendi sınıflarının hijyenini sağlayabilir.
- Öğretmenlerde mesleklerinden dolayı meydana gelen alerjik rahatsızlıkların ve öğrencilerden bulaşan mikrobik hastalıkların önlenmesi adına, okul hizmetlileri tarafından gün sonunda tüm sınıfların ve koridorların hijyeni sağlanabilir.
- İlkyardım tatbikatına katılmış olan öğretmenlerin sayısı, deprem ve yangın tatbikatına katılmış olan öğretmenlerin sayısından düşüktür. İlkyardım tatbikatlarının düzenlenme sıklığı artırılabilir. Öğretmenlerin her birinin ilkyardım tatbikatlarında uygulama yoluyla öğrenmesi sağlanılabilir. Böylelikle okullarda meydana gelen kaza ve yaralanmalarda müdahale edebilecek öğretmenlerin sayısı artırılabilir. Yalnızca ilkyardım tatbikatı değil diğer tatbikatların da uygulanma sıklığı artırılarak eksiklikler tamamlanabilir.
- Çalıştığı okulda acil çıkış kapıları, kaçış merdivenleri ve acil toplanma yerleri hakkında bilgisi olmayan öğretmenler mevcuttur. Bu konuda eksiği olan öğretmenlerin tespit edilmesi gerekmektedir. İl merkezinde tüm okullarda çalışan öğretmenlere yönelik yapılacak kısa değerlendirmelerle eksiklikler tespit edilebilir.
- Ankete katılan öğretmenlerin yarısından fazlasının sağlık ve güvenlik işaretleri hakkında bilgi sahibi olmadığı görülmektedir. Düzenlenecek eğitimlerle sağlık ve güvenlik işaretlerinin öğretilmesi sağlanabilir. Sağlık ve güvenlik işaretlerini tanımak amacıyla çıktılar alınarak okullarda panolarda bu işaretlere yer verilebilir. Böylece hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin bu konuda farkındalığı artırılabilir.
- Öğretmenler, okuldaki tehlikeler ve kaza risklerine karşı büyük oranda öğrencileri bilgilendirmektedir. Bu konuda kısmen bilgilendirme yapan ya da

hiçbir bilgi alışverişinde bulunmayan öğretmenlere bunun önemi anlatılmalıdır. Öğretmenlerin, öğrencileriyle sağlık ve güvenlik konusunda daha etkin bir bilgi paylaşımında bulunması gerektiği eğitimlerde sıkça dile getirilebilir.

- Öğretmenlerin yangın tüpü kullanma konusundaki eksikliğinin giderilmesi adına gerekli tespitler yapılarak, uygulama yoluyla her öğretmene yangın tüpü kullanma eğitimi verilebilir.
- Öğretmenler, okulda eksik veya tehlikeli gördüğü durumları okul yöneticileriyle paylaşırsa, kazalar ve buna bağlı yaralanmaların azalması sağlanabilir. Öğretmenlerin bir gözlemci edasıyla sınıflardaki, koridorlardaki veya okul bahçesindeki durumları gözlemlemesi, varsa bu durumları ilgililerle paylaşması güvenliğin artmasına yardımcı olabilir.
- İş kazası geçirilmesi durumunda kanunsal hak ve sorumluluklar, kişisel koruyucu donanımlar, meslek hastalıkları gibi konularda öğretmenlerin eksik oldukları tespit edilmiştir. Bu konularda olan eksikliklerin tamamlanarak bilgi düzeyinin arttırılması sağlanabilir.
- Okullarda herbir öğrenciye ait kan grubu bilgisi alınıp listelenerek saklanabilir. Bu listeden okul yöneticilerinde bulunabilir. Böylece ciddi yaralanmalarda bu bilgi hayat kurtarır.
- Tüm öğretmenlere yaralanmalarda nasıl davranması gerektiği ve acil durumlarda soğukkanlı kalabilme konusunda uzmanlar tarafından dersler verilebilir. Psikologlar ya da okul rehber öğretmeni bu konuda gerekli seanslar düzenleyerek acil durumlarda davranış konulu seminerler verebilir.
- İş sağlığı ve güvenliğine ait kavram ve kurallar yalnızca öğretmenlere değil öğrencilere de bir davranış biçimi olarak kazandırılmalıdır. Bunun daha kalıcı hale getirilmesi için ders müfredatına sağlık ve güvenlik konusunda bir dersin dahil edilmesi uygun olabilir.
- Okullarda yer alan laboratuvarlarda iş sağlığı ve güvenliği kurallarına uymak adına eğitimler düzenlenebilir. Laboratuvarlarda uyulması gereken iş sağlığı ve güvenliği kuralları duvarlara veya panolara renkli sunumlar halinde, görsel olarak büyük ve dikkat çekicek şekilde asılabilir.

KAYNAKLAR

- [1] **Turan, M. ve Turhan, M.** (2012). Ortaöğretim Kurumlarında Güvenlik. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*. Cilt **18**, Sayı **1**, Sayfa: 121-142.
- [2] **Çiçek, Ö. ve Öçal, M.** (2016). Dünya’da ve Türkiye’de İş Sağlığı ve İş Güvenliğinin Tarihsel Gelişimi. *HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*. Cilt: **5**, Sayı: **11**, Sayfa: 106-129.
- [3] **Balcı, R.** (2016). Ortaokullarda İş Sağlığı ve Güvenliğinin Araştırılması: İstanbul-Zeytinburnu İlçesi. Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Ens., Yüksek Lisans Tezi.
- [4] **Selek, H.S.** (2016). *İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) Temel Konular*. Seçkin Yayınları, Sayfa: 13.
- [5] **Şen., M.** (2016). İş Sağlığı ve Güvenliği Kavramı, Tarihsel Gelişimi ve Dayanakları, *Melikşah Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. Cilt 5, Sayı 11, Sayfa: 106-129.
- [6] **Taş, B.** (2016). Ameliyathane Çalışanlarında İş Sağlığı ve Güvenliği. Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Ens., Yüksek Lisans Tezi.
- [7] **Çalışkan, S.** (2016). Yöneticilerin 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ile Getirilen Uygulamalara Yönelik Algı ve Beklentilerinin Analizi: Marmara Bölgesi Örneği. Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Ens., Doktora Tezi.
- [8] **Çelik, E.** (2016). Gaziantep’te Bir Tekstil Fabrikasında Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamalarına Bakışı. Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Ens., Yüksek Lisans Tezi.
- [9] **Gümüş, B.** (2016). Okullarda İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamaları ve Öğretmenlerin Bu Konudaki Bilgi Düzeylerinin İrdelenmesi. İstanbul Aydın Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü., Yüksek Lisans Tezi.
- [10] **Güneysu, G.** (2016). Bir Kereste İşletmesi Üretim Sürecinde İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirme Çalışması. Bartın Üniversitesi, Fen Bilimleri Ens., Yüksek Lisans Tezi.
- [11] **Dayan, S.** (2016). İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamalarının Sağlık Çalışanları Tarafından Değerlendirilmesi: Bir Özel Hastane Örneği. Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Ens., Yüksek Lisans Tezi.
- [12] **Güngör, E.** (2008). İş Sağlığı ve Güvenliği Kavramının Toplam Kalite Yönetimi Açısından İrdelenmesi ve Talaşlı Üretim Sanayisinde İş Sağlığı ve Güvenliği Üzerine Bir Araştırma. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Ens., Yüksek Lisans Tezi.

- [13] **Atar, S.** (2016). Almanya ile Türkiye'deki İş Sağlığı ve Güvenliği Örgütleri ve Uygulamalarının Yönetimsel Perspektif Işığında Karşılaştırılması: Nitel Bir Araştırma. Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Ens., Yüksek Lisans Tezi.
- [14] **Altay, S.** (2015). Türkiye'de iş sağlığı ve güvenliği: İş Sağlığı ve Güvenliğinin İş Tatmini Üzerine Etkisi: Çimento Sektöründe Bir Uygulama. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Ens., Yüksek Lisans Tezi.
- [15] **Kilitçi, Z. ve Demirhan, G.** (2018). Mesleki Ve Teknik Eğitim Kurumlarında İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamalarına İlişkin Yönetici Görüşleri. Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 5, Sayı 24, Sayfa: 38-52.
- [16] **Emrem, O.** (2018). Avrupa Birliği'nde İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürünün Gelişimi ve Türkiye'de İş Sağlığı ve Güvenliğinin Düzeyi. Mersin Üniversitesi, Fen Bilimler Ens., Yüksek Lisans Tezi.
- [17] **T.C Resmi Gazete**, 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, 30.06.2012, Sayısı: 28339.
- [18] **Url-1** <<http://calismatoplum.org/sayi40/akpinar.pdf>>, alındığı tarih: 20.04.2019.
- [19] **T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı**, İşyerlerinde Acil Durumlar Hakkında Yönetmelik, 28681 Sayılı Resmi Gazete, 2014.
- [20] **Chao, E.L., Hensaw, J.L., Ergin, B.,** (2001). İşyerlerinde Acil Durumlar ve Tahliyeler Nasıl Planlanır?, *Mesleki Sağlık ve Güvenlik Dergisi*, Cilt:2, Sayı:8, Sayfa: 40-44.
- [21] **Url-2** <<http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2019-140-1826>>, alındığı tarih: 27.04.2019.
- [22] **T.C Resmi Gazete** 5510 Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu, 16.06.2006, Sayısı:26200.
- [23] **Cerev, G. ve Yıldırım, S.** (2018) Çalışanların Özelliklerinin İş Kazası ve Meslek Hastalıklarına Etkisi Üzerine Bir İnceleme, Fırat Üniversitesi İİBF Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt: 2, Sayı: 1, Sayfa: 53-72.
- [24] **Url-3** <<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/353328>>, alındığı tarih: 12.05.2019.
- [25] **Url-4** <<http://www.meslekhastaligi.org/sgk-istatistikleri-gorunmeyen-is-kazalari-ve-meslek-hastaliklari/>> alındığı tarih: 20.04.2019
- [26] **Bayraktaroğlu, S., Aras, M. ve Atay, E.** (2018). Çalışanlarda İş Güvenliği ve İş Kazası Algısı: Mavi Yakalılar Üzerine Bir Araştırma, *Uluslararası Yönetim ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt 5, Sayı 9, Sayfa: 1-15.
- [27] **Url-5** <<https://harunarabaci.blogspot.com/2019/01/is-kazas-nedir-is-kazas-nemeydana.html>>, alındığı tarih: 27.04.2019.
- [28] **Url-6** <<http://www.meslekhastaligi.org/sgk-istatistikleri-gorunmeyen-is-kazalari-ve-meslek-hastaliklari/>>, alındığı tarih: 27.04.2019.

- [29] **Korkmaz, E.** (2016). Doğalgaz Sayaç Üretim Tesisinde 5S Sistemi Tabanında İş Sağlığı ve Güvenliğinin Değerlendirilmesi. İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Ens., Yüksek Lisans Tezi.
- [30] **Aydın, U., Karaca N.G., Özgüler V.C. ve Karaca, E.** (2013) İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitiminin İş Kazaları ve Meslek Hastalıklarının Önlenmesindeki Rolü, Çimento İşveren Dergisi, Cilt: 27, Sayı: 4, Sayfa: 24-45.
- [31] **Ilıman, E.Z.** (2015). Türkiye’de Meslek Hastalıkları, *Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1, Sayfa: 21-36.
- [32] **Akkurt, İ.** (2014). Dünyada ve Ülkemizde Meslek Hastalıkları Tanı Sistemleri Yeni Bir Model Önerisi, *Mesleki Sağlık ve Güvenlik Dergisi*, Cilt: 14, Sayı: 51, Sayfa: 30-38.
- [33] **Url-7** <<http://www.isgforum.net/threads/fiziksel-kaynakli-meslek-hastaliklari.16484/>>, alındığı tarih: 22.05.2019.
- [34] **Özbakır, D.S.** (2016). İnşaat Sektöründe Görülen Meslek Hastalıkları. İstanbul Gedik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Ens., Yüksek Lisans Tezi.
- [35] **Karacan, E.** (2018). İş Kazaları ve Meslek Hastalıklarının Önlenmesinde Ergonomik Koşulların Etkisi, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt:11, Sayı:51, Issn: 1307-9581.
- [36] **Cemaloğlu, N.** (2007) Okul Yöneticilerinin Liderlik Stilleri İle Yıldırma Arasındaki İlişki, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı: 33, Sayfa: 77-87.
- [37] **Demirbilek, T. ve Çakır, Ö.** (2008). Kişisel Koruyucu Donanım Kullanımını Etkileyen Bireysel ve Örgütsel Değişkenler, *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 23, Sayı: 2, Sayfa: 173-191.
- [38] **Url-8** <<http://isgemek.com/hizkkd.html>>, alındığı tarih: 27.04.2019
- [39] **Yıldırım, İ. Akan, D. ve Çiftçi M.** (2016). Ortaokul Müdürlerine Göre Okul Güvenliğine Yönelik Tehditler ve Çözüm Önerileri, **Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt: 20, Sayı: 2, Sayfa: 135-136.
- [40] **Delice, O.E. ve Arslan, M.M.** (2018). Koruyucu Güvenlik Önlemlerine Yönelik Okul Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Görüşleri, **Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi**, Cilt:5, Sayı: 1, Sayfa: 54-71.
- [41] **MEB Genelge**, 2014.
- [42] **Url-9** <<http://www.meb.gov.tr/19-mill-egitim-srasi-sona-erdi/haber/7594/tr>>, alındığı tarih: 26.05.2019.
- [43] **Url-10** <<https://www.turkiyeegitim.com/d/file/isg-rehberi-kitapci.pdf>>, alındığı tarih: 11.06.2019.
- [44] **Url-11** <<https://www.haberturk.com/is-sagligi-ve-guvenligi-okul-mufredatlarina-giriyor-2287966>>, alındığı tarih: 17.06.2019.
- [45] **Hamurcu, H.** (1998). Fen Derslerinde Güvenlik. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı: 14, Sayfa: 29-32.

- [46] **Aydoğdu, C. ve Pekbay, C.** (2016). Sınıf Öğretmen Adaylarının Laboratuvarlarda Yaşanan Kazaların Nedenlerine Yönelik Görüşleri, *Eğitim, Bilim ve Teknoloji Araştırmaları Dergisi*, Cilt: **1**, Sayı:**2**, Sayfa: 103-112.
- [47] **Erkan, M. ve Göz, F.** (2006). Öğretmenlerin İlköğretim Konusundaki Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi, *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, Cilt: **9**, Sayı: **4**, Sayfa: 63-68.
- [48] **Barış, A.** (2018) Okul Yöneticilerinin Okul Güvenliğine İlişkin Algılarının Değerlendirilmesi: Kastamonu İli Örneği. Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Ens., Yüksek Lisans Tezi.
- [49] **Url-12** <<http://www.okuldonanimmerkezi.com/grup/okul-bilgilendirme-levhaları-24/uyari-bilgi-levhaları-103>>, alındığı tarih: 17.06.2019.
- [50] **Url-13** <http://www.sdergi.hacettepe.edu.tr/makaleler/sibeler_kalcananyertutan.pdf>, alındığı tarih: 17.06.2019 >, alındığı tarih: 27.06.2019.
- [51] **Url-14** <<https://www.memurlar.net/haber/635266>>, alındığı tarih: 02.07.2019
- [52] **Url-15** <<http://www.hurriyet.com.tr/gundem/okulda-feci-kaza-41188672>>, alındığı tarih: 13.07.2019.
- [53] **Url-16** <<https://www.trthaber.com/haber/turkiye/okul-laboratuvarında-talihsiz-kaza-217446.html>>, alındığı tarih: 18.07.2019.
- [54] **Url-17** <<https://www.haberturk.com/yerel-haberler/haber/9902579-merdiven-bosluguna-dusen-kisi-oldu>>, alındığı tarih: 24.07.2019.
- [55] **Url-18** <<https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/9-yasındaki-emine-okul-bahcesinde-servis-in-altında-can-verdi-2332956/>>, alındığı tarih: 02.08.2019.
- [56] **Url-19** <<https://www.evrensel.net/haber/295302/okul-bahcesinde-ogretmene-servis-araci-carpti>>, alındığı tarih: 04.08.2019.

EKLER

EK A: Anket İzin Formu

T.C.
KIRKLARELİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 81588373-605.99-E.21801883
Konu : Araştırma İzni

14.11.2018

İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi: a) Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 12/09/2017 tarihli ve 35558626-10.06.01-E.13610717 (Genelge No: 2017/25) sayılı yazısı.
b) Kırklareli Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı'nın 05/11/2018 tarih ve 52576960-044-E.7134 sayılı yazıları.
c) İl Millî Eğitim Müdürlüğü Araştırma ve Değerlendirme Komisyonu'nun 12.11.2018 tarihli raporu.

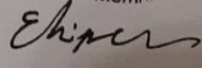
Kırklareli Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü İş Sağlığı ve Güvenliği Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencilerinden tez aşamasında olan Çisem TÜRKOĞLU'nun "**Öğretmenlerin İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin Bilgi Düzeylerinin İncelenmesine Yönelik Bir Alan Araştırması**" başlıklı tez çalışması ile ilgili anket formunun ilimiz Merkez Atatürk İlkokulu, Hamdi Helvacıoğlu İlkokulu, Ahmet Yener İlkokulu, Mustafa Dalcalı İlkokulu, TOKİ Ahmet Cevdet Paşa İlkokulu, Atatürk Ortaokulu, Ahmet Yener Ortaokulu, Tevfik Fikret Yatılı Bölge Ortaokulu, Ahmet Mithat Ortaokulu, Mustafa Dalcalı Ortaokulu ve İstiklal Ortaokulu'nda görev yapan öğretmenlere yönelik olarak gönüllülük esası doğrultusunda, eğitim öğretim faaliyetlerini aksatmamak kaydıyla 2018-2019 eğitim öğretim yılında uygulanması hususunu,

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Kerim SANIK
Müdür Yardımcısı

OLUR
14.11.2018

Cahit AKIN
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdür V.

Güvenli Elektronik
İmzalı Aşlı ile Aynıdır
14.11.2018
Emine KIPEF
Memur

İl Millî Eğitim Müdürlüğü/KIRKLARELİ
Elektronik Ağ: <http://kirkclareli.meb.gov.tr>
e-posta: stratejigelistirme39@meb.gov.tr

Bilgi için: Emine KIPEF Memur
Tel: (0 288) 214 10 74 (pbx) Dahili: 127
Faks: (0 288) 214 11 27

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden b2bb-3445-3ffe-bd0e-a695 kodu ile teyit edilebilir.

EK B: Anket Soruları

- 1) Cinsiyetiniz nedir? Erkek Kadın
- 2) Kaç yaşındasınız? 25-35 35-50 50 ve üstü
- 3) Mesleki deneyiminiz kaç yıl? 1-5 yıl 5-15 yıl 15 yıl ve üstü
- 4) Bu okulda kaç yıldır görev almaktasınız?
 1-5 yıl 5-15 yıl 15 yıl üstü
- 5) Günlük çalışma süreniz kaç saat? 6 saat 8 saat 8 saat ve üstü
- 6) İş Sağlığı ve Güvenliğinin önemi hakkında bilgi sahibi misiniz?
 Evet Hayır Kısmen
- 7) İş Sağlığı ve Güvenliği ile ilgili uymanız gereken kurallar hakkında bilgi sahibi misiniz?
 Evet Hayır Kısmen
- 8) Mesleğiniz ile alakalı kaza riskleri ve tehlikeler hakkında bilgi sahibi misiniz?
 Evet Hayır Kısmen
- 9) Aşağıda yer alan konularla ilgili almış olduğunuz eğitim veya eğitimler var mı? İşaretleyiniz.
 Temel İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi
 Temel İlk Yardım Eğitimi
 Yangın Eğitimi
 Hijyen Eğitimi
- 10) Aşağıda yer alan konularla ilgili daha önce katılmış olduğunuz tatbikat veya tatbikatlar var mı? İşaretleyiniz.
 Deprem Tatbikatı
 Yangın Tatbikatı
 İlk Yardım Tatbikatı
- 11) Çalıştığınız okulda acil çıkış kapılarının, kaçış merdivenlerinin ve acil durumlarda toplanma yerinin nerede olduğunu biliyor musunuz?
 Evet Hayır
- 12) Sağlık ve güvenlik işaretlerinin ne anlama geldikleri hakkında bilgi sahibi misiniz?
 Evet Hayır Kısmen
- 13) Öğretmenlerin İş Sağlığı ve Güvenliği konusunda bilinçli olması sizce okullarda yaşanan kaza ve yaralanmaları azaltır mı?
 Evet Hayır

- 14) Öğrencilerinizi okuldaki tehlikeler ve kaza risklerine karşı bilgilendiriyor musunuz?
- Evet Hayır Kısmen
- 15) Öğrencilerle ilgili düşme ve yaralanmaların en çok yaşandığı yer veya yerler hangisidir?
- Okul bahçesi Sınıflar Koridorlar
- 16) Çalıştığınız okulda risk değerlendirmesi yapıldı mı?
- Evet Hayır
- 17) Herhangi bir iş kazası geçirmeniz durumunda kanunsal hak ve sorumluluklarınız hakkında bilgi sahibi misiniz?
- Evet Hayır Kısmen
- 18) Kişisel koruyucu donanımlar hakkında bilgi sahibi misiniz?
- Evet Hayır Kısmen
- 19) İlk yardım konusunda yeterli olduğunuzu düşünüyor musunuz?
- Evet Hayır Kısmen
- 20) Meslek hastalıkları hakkında bilgi sahibi misiniz?
- Evet Hayır Kısmen
- 21) Çalıştığınız okulda öğrencilerinize ait kan grubu listeleriniz mevcut mu?
- Evet Hayır
- 22) Mesleğiniz ile alakalı olduğunuzu düşündüğünüz aşağıdaki hastalıklar ile karşılaşılıyor musunuz? Evet Hayır
- Karşılaşıyor iseniz size uygun olanları işaretleyiniz.
- Bel, boyun, eklem rahatsızlıkları (ayakta durmaktan kaynaklı)
- Kulak, burun, boğaz hastalıkları (faranjit, sinüzit vb.)
- Alerjik rahatsızlıklar (astım, bronşit vb.)
- Mikrobik rahatsızlıklar (öğrencilerden bulaşan grip, nezle vb.)
- 23) Mesleğiniz ile alakalı olduğunuzu düşündüğünüz aşağıdaki psikolojik durumlar ile karşılaşılıyor musunuz? Evet Hayır
- Karşılaşıyor iseniz size uygun olanları işaretleyiniz.
- Aşırı yorgun hissetme Stres Anksiyete (kaygı durumu) Baş ağrısı
- Sinirsel problemler İşe devamsızlık isteği
- 24) Yaralanmalarda nasıl davranmanız gerektiğini biliyor musunuz?
- Evet Hayır Kısmen
- 25) Yangın tüplerini kullanabilir misiniz?
- Evet Hayır

26) Acil bir durumla karşılaştığınız zaman soğukkanlı davranabilir misiniz?

Evet Hayır

27) İş Sağlığı ve Güvenliği dersi sizce okullarda zorunlu bir ders olarak okutulmalı mıdır?

Evet Hayır

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad : Çisem TÜRKÖĞLU
Doğum Yeri ve Tarihi : Kırklareli / 17.02.1990
E-Posta : cisemturkoglu90@gmail.com

ÖĞRENİM DURUMU:

- **Lisans** : 2014, Sakarya Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Fizik
- **Yüksek Lisans** : 2020, Kırklareli Üniversitesi, İş Sağlığı ve Güvenliği Anabilim Dalı, İş Sağlığı ve Güvenliği Yüksek Lisans Programı